

Załącznik
do Uchwały Nr / /2015
Rady Powiatu Nakielskiego z dnia 30 kwietnia 2015r.
w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy
Zastępczej dla Powiatu Nakielskiego na lata 2015-2017”.

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ DLA POWIATU NAKIELSKIEGO NA LATA 2015- 2017

Nakło nad Notecią 2015

Spis treści	2
Wprowadzenie.....	4
1. Piecza zastępcza w dostępnej literaturze.....	6
1.1. Pojęcie pieczy zastępczej.....	6
1.2. Główne założenia współczesnego systemu opieki nad dzieckiem	8
1.3. Przyczyny i czynniki wywołujące kryzys w rodzinie	10
2. Diagnoza pieczy zastępczej w powiecie nakielskim	12
2.1. Rodziny o trudnościach opiekuńczo-wychowawczych objęte wsparciem ośrodków pomocy społecznej	12
2.2. Liczba rodzin objętych nadzorem kuratorskim	18
2.3. Problematyka umieszczania dzieci w pieczy zastępczej w związku z sytuacją przemocy w rodzinie	18
2.4. Charakterystyka instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie	21
2.4.1. Placówka opiekuńczo wychowawcza typu rodzinnego w Rozwierzynie	22
2.4.2. Placówka opiekuńczo wychowawcza typu rodzinnego w Paulinie	23
2.4.3. Placówka opiekuńczo wychowawcza typu socjalizacyjnego w Szubinie	24
2.4.4. Średni koszt utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu nakielskiego	25
2.5. Charakterystyka rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie.....	28
2.5.1. Formy wsparcia rodzin zastępczych	34
2.5.2. Wynagrodzenie i świadczenia w rodzinnej pieczy zastępczej	36
2.5.3. Szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze	42
2.6. Dzieci z powiatu nakielskiego na terenie innych powiatów.....	43
2.7. Sytuacja osób pełnoletnich opuszczających pieczę.....	49
2.8. Świadczenia na rzecz kosztów utrzymania dzieci przebywających w pieczy zastępczej ponoszonych przez gminy i rodziców biologicznych.....	51
2.9. Analiza SWOT- piecza zastępcza w powiecie nakielskim.....	53

3. Podstawy prawne Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej	54
4. Cel Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej.....	54
4.1. Planowane rezultaty.....	55
5. Wymierne efekty realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w latach 2012-2015.....	55
6. Działania i regulacje prawne związane z wprowadzeniem Programu	57
6.1 Harmonogram działań na lata 2015-2017	61
7. Źródła finansowania programu	65
8. Adresaci programu	66
9. Monitoring i ewaluacja Programu.....	66
Bibliografia	68

Wprowadzenie

W preambule Konwencji o Prawach Dziecka zaznaczono, iż dziecko do pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości powinno wychować się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia¹.

Zgodnie z art. 72 ust. 2 Konstytucji RP: „*Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.*”. Uznając zasady autonomii i prymatu rodziny prawo dopuszcza możliwość ingerencji w sferę władzy rodzicielskiej w celu zapobieżenia niekorzystnej dla dziecka sytuacji w rodzinie i związanego z tym zagrożenia dobra dziecka, a w przypadkach uzasadnionych dopuszcza możliwość odseparowania dziecka od rodziny. Ingerencja ta następuje także w przypadku braku rodziców. W takich sytuacjach sąd opiekuńczy, w zależności od stopnia zagrożenia małoletniego, może podjąć jeden z szerokiego wachlarza środków wychowawczych określonych w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. Z szerokiego katalogu środków, jakimi dysponuje sąd, należy wymienić zobowiązanie rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania a także poddanie ich innym ograniczeniom (np. stałemu nadzorowi kuratora sądowego) z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń. Jedną z form ingerencji wobec rodziców niewywiązujących się ze swoich obowiązków wobec dzieci jest zarządzenie przez sąd umieszczenia dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej formie pieczy zastępczej.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej powstał w celu budowania skutecznego systemu pieczy zastępczej poprzez rozwój rodzinnej, a w dalszej kolejności instytucjonalnej pieczy zastępczej. Z jednej strony Program dąży do przyjaznego nastawienia społeczeństwa do instytucjonalnej pieczy zastępczej. Z drugiej natomiast inspirowany jest potrzebą uświadamiania społeczeństwu zadań, które wiążą się z rodzicielstwem zastępczym. Rodziny zastępcze są miejscem, gdzie dzieci pozbawione opieki ze strony rodziny naturalnej zostają przygotowane do aktywnego i korzystnego funkcjonowania w życiu społecznym. Istnieje konieczność wspierania rodzin, które pełnią funkcje opiekunów zastępczych dla dzieci. Należy pogłębiać i poszerzać ich kompetencje, umiejętności opiekuńcze i wychowawcze a także doceniać codzienny trud włożony w zapewnienie dzieciom poczucia bezpieczeństwa i harmonii. Niezbędne jest dokonanie próby integracji środowiska pieczy zastępczej w Powiecie Nakielskim oraz stworzenie prężnie działającego systemu, gdzie osoby pełniące podobną funkcję wymieniają doświadczenia i stają się dla siebie wsparciem.

¹ Konwencja o prawach dziecka (Dz. U. z 1991r., Nr 120, poz. 526 z późn. zm.)

Powiatowy program pieczy zastępczej na lata 2015 – 2020 został opracowany w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (t. j. Dz. U. z 2015 r. , poz. 332), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. Zgodnie z art. 180 pkt 1 cytowanej ustawy do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. Niniejszy Program uwzględniając lokalne uwarunkowania, ustanawia kierunki działań w perspektywie 3-letniej, których głównym celem jest zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w rodzinnych i instytucjonalnych formach opieki zastępczej dla dzieci jej pozbawionych oraz odpowiednich warunków i adekwatnych do zapotrzebowania i możliwości finansowych samorządu środków finansowych.

**„Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony
i pomocy ze strony dorosłych (...)
w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą
samodzielność życiową”²**

1. Piecza zastępcza w literaturze przedmiotu.

1.1. Pojęcie pieczy zastępczej

W Konwencji o Prawach Dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989 r. określono, iż piecza zastępcza to sprawowanie pieczy nad dzieckiem przebywającym poza swym środowiskiem rodzinnym z tego powodu, że zostało ono czasowo lub stale tego środowiska pozbawione lub nie może znajdować się w nim ze względu na swoje dobro.³

Definicja w słowniku pedagogicznym W. Okonia określa rodzinę zastępczą rodziną wychowującą dzieci, których rodzice nie żyją, bądź nie są w stanie ich wychować⁴. A. Strzembosz podaje, że „rodzina zastępcza to oparta na modelu wychowania rodzinnego forma pieczy zastępczej nad dzieckiem i młodzieżą pozbawionymi trwale lub tymczasowo opieki rodziców. Sprawuje ona pieczę nad dzieckiem tymczasowo, tj. na czas potrzebny do unormowania jego sytuacji życiowej⁵”. Według A. Kamińskiego rodziny zastępcze to te, które przyjmują dziecko pozbawione rodziców, bądź dziecko, którego domowe warunki zagrażają jego zdrowiu lub rozwojowi moralno - społecznemu. Kamiński zaznacza, że dziecko zostaje przyjęte na określony czas pobytu, a rodzina otrzymuje na dziecko comiesięczną dotację i jest konsultowana oraz kontrolowana. Okres pobytu dziecka w rodzinie zastępczej ma według Kamińskiego charakter przejściowy⁶. M. Andrzejewski rodziną zastępczą określa pieczę nad dzieckiem przebywającym poza swym środowiskiem rodzinnym lub które ze względu na własne dobro nie może przebywać w tym środowisku. Piecza zastępcza jest roztaczana przez inne osoby, które nie są rodzicami dziecka a także przez specjalnie powołane do tego celu instytucje (biorąc pod uwagę podejście praktyczne, chodzi o rodziny zastępcze a także o placówki opiekuńczo-wychowawcze, sprawujące

² Ustawa z dnia 9 czerwca o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U z 2011 Nr 149, poz. 887 z późn. zm.),

³ Konwencja o prawach dziecka (Dz.U. 1991, Nr 120, poz. 526 z późn. zm.),

⁴ W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 1996, s. 243,

⁵ A. Strzembosz, *Rozmiary sieroctwa społecznego w świetle orzecznictwa sądów opiekuńczych w latach 1958-1974. Wybrane zagadnienia patologii rodziny*, Warszawa 1976, s. 17,

⁶ A. Kamiński, *Funkcje pedagogiki społecznej*, Warszawa 1982, s. 235,

całodobową opiekę przez cały rok), ustanawiana w konsekwencji wydania postanowienia przez sąd lub organ podlegający kontroli sądu⁷. S. Kowalski wyodrębnił kilka typów rodzin, w tym rodziny zastępcze, oparte na więzi współżycia i funkcji opiekuńczo- wychowawczej w stosunku do dzieci, przy świadomości braku więzi biologicznej z nimi⁸.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2015 r. , poz. 332), zwaną dalej „Ustawą”, formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) Rodzina zastępcza:
 - a) spokrewniona,
 - b) niezawodowa,
 - c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna.
- 2) Rodzinne domy dziecka.

Schemat 1. Rodzinna piecza zastępcza zgodnie z ustawą z 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

⁷ M. Andrzejewski, *Rodziny zastępcze- problematyka prawna*, Toruń 2006, s. 19

⁸ S. Kowalski, *Socjologia wychowania w zarysie*, Warszawa 1976, s. 143

Rodzina funkcjonująca współcześnie jest bardzo zróżnicowanym i niejednorodnym obiektem badań. Szeregu złożonych i jakościowo odmiennych przejawów życia rodzinnego nie da się zobrazować biorąc pod uwagę tylko ujęcie strukturalne lub statystyczne. Oczywiście jest, że nie wszystkie rodziny funkcjonują prawidłowo. Napotkane przez wiele z nich trudności finansowe, zdrowotne czy emocjonalne przekraczają ich możliwości i powodują zachwianie podstawowych funkcji, które rodzina powinna spełniać. Gdy zaniedbania następują głównie w sferze opiekuńczo - wychowawczej w stosunku do dzieci, dochodzi do interwencji państwa. Każde społeczeństwo za podstawową funkcję rodziny uznaje dawanie życia i opiekę nad potomstwem⁹. W przypadku rodzin zastępczych można mówić tylko o drugim aspekcie. Art. 40 Ustawy nakłada na rodzinę zastępczą oraz rodzinny dom dziecka obowiązek zapewnienia dziecku całodobowej opieki i wychowania. Opieka nad dzieckiem jest procesem złożonym, ma charakter wieloznaczny i różnorodny. A. Klem podaje, że opieka nad dzieckiem to „działanie podejmowane przez osoby bądź instytucje wobec dzieci – w związku z faktyczną albo potencjalną sytuacją zagrożenia przy braku lub ograniczonych możliwościach przezwyciężenia tej sytuacji przez samo dziecko – w celu zapewnienia prawidłowych warunków rozwoju i wychowania młodego pokolenia¹⁰.” Według H. Muszyńskiego opieka nad dzieckiem powinna być pojmowana głębiej „jako pomoc jednostce w realizacji własnego życia w sposób zapewniający jej w możliwie największym stopniu poczucie satysfakcjonującego spełnienia”.¹¹

1.2.Główne założenia współczesnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną

Głównym celem współczesnego systemu opieki nad dzieckiem jest normalizacja rodziny. Zmienia się perspektywa opieki, kładzie się nacisk na podejście ekologiczne, pracę z rodziną biologiczną a także reintegrację, czyli przywrócenie dziecku jego rodziny biologicznej¹². System opieki nad dzieckiem, który jest preferowany współcześnie, ma w założeniu dwie główne zasady: autonomię rodziny oraz jej prymat w wychowywaniu dziecka¹³. Poszanowanie autonomii rodziny polega na udzieleniu wsparcia dziecku,

⁹ L. Winogrodzka, *Rodziny zastępcze i ich dzieci*, Lublin 2007, s. 57

¹⁰ A. Kelm, *Węzłowe problemy pedagogiki opiekuńczej*, Warszawa 2000, s. 21

¹¹ H. Muszyński, *Metodologiczne problemy i status pedagogiki opiekuńczej* [w:] *Pedagogika opiekuńcza w okresie demokratycznych przemian*, (red.) J. Żebrowski, Gdańsk 1998, s. 40

¹² L. Winogrodzka, *op. cit.*, s. 8

¹³ M. Joachimowska, *Rodzicielstwo zastępcze. Idea- Problemy- Analizy- Kompetencje*, Bydgoszcz 2008, s. 67

bez konieczności umieszczania go poza środowiskiem rodzinnym¹⁴. W momencie niemożności pokonania przez naturalną rodzinę pojawiających się trudności, dziecko może być umieszczone poza rodziną. Najbardziej optymalną formą, zbliżoną do warunków środowiska domowego, która realizuje prawo dziecka do opieki zastępczej jest m. in. rodzina zastępcza¹⁵. Najważniejsze wartości w współczesnym systemie opieki to więzi oraz współpraca. Ogólne standardy i zasady systemu opieki nad dzieckiem jej pozbawionym wyznaczają akty prawa międzynarodowego oraz dokumenty Rady Europy chroniące prawa osobiste, kulturalne i socjalne dziecka. Są one wyznacznikiem głównych kierunków zmian w reformowanym systemie opieki. Ważnym punktem obecnego systemu jest deinstytucjonalizacja, która ma na celu zmniejszenie ośrodków pobytu stałego oraz ograniczenie do minimum liczby dzieci w nich umieszczanych. Dąży się przede wszystkim do tworzenia alternatywnych form opieki nad dzieckiem, gdzie najbardziej optymalne i preferowane są formy rodzinne¹⁶. Wyższość pieczy rodzinnej nad instytucjonalną propagowała już H. Radlińska, uważając opiekę zakładową za najmniej pożądaną, odbywającą się w środowisku nienaturalnym, niesprzyjającym rozwojowi jednostki¹⁷.

Dominuje zasada subsydiarności – działania powinny być prowadzone równolegle i zsynchronizowane w środowisku rodzinnym dziecka oraz oparte na pracy socjalnej. Celem podejmowanych czynności ma być reintegracja rodziny, oparta na wartościach jakimi są więzi rodzinne i współpraca w zespole. Programy „skierowane na rodzinę” (*family centred programs*), skupiające się przede wszystkim na podtrzymaniu funkcjonowania rodziny i realizacji określonych celów, są obecnie jednymi z najlepiej rozwijających się w Europie i Stanach Zjednoczonych¹⁸. Współcześnie opieka nad dzieckiem w pieczy zastępczej celuje głównie w podtrzymanie więzi biologicznych, odchodząc coraz bardziej od tradycji filozofii wiktoriańskiej, która zakładała izolowanie dziecka od przeszłości. Ustawa również akcentuje pracę z biologiczną rodziną dziecka. Ponadto ustawodawca – jeżeli nie ma innej możliwości niż zabranie dziecka z naturalnego środowiska - optuje za rodzinnymi formami opieki zastępczej. Reasumując, głównym celem działań, który obecnie dominuje w systemie opieki zastępczej, jest reintegracja rodziny, czyli proces odnawiania więzi bądź ich nawiązywania między dziećmi umieszczonymi w rodzinnych

¹⁴ *Rodzinne formy opieki nad dzieckiem* (red). A. Rogilska, M. Danielak- Chomeć, B. Kulig, Warszawa-Siedlce 2011, s. 48

¹⁵ M. Joachimowska, *op. cit.*, s. 67

¹⁶ *Ibidem*, s. 66

¹⁷ H. Radlińska, *Pedagogika Społeczna*, Wrocław 1961, s. 322

¹⁸ M. Joachimowska, *op. cit.*, s. 67

formach opieki a ich biologicznymi rodzinami oraz deinstytucjonalizacją, czyli dążenie do umieszczania dzieci przede wszystkim w rodzinnych formach pieczy zastępczej.

1.3. Przyczyny i czynniki wywołujące kryzys w rodzinie

We współczesnym świecie, pod wpływem licznych przemian rodzinom coraz trudniej jest realizować wyznaczone im funkcje. „W ostatnich latach obserwuje się pogorszenie warunków egzystencjalnych rodzin. Bezrobocie, trudna sytuacja materialna, brak wzorców zachowań, dylematy moralne, egoistyczno-hedonistyczny styl życia zakłócają pełnienie podstawowych funkcji rodziny. Realizowanie wszelkich zadań wychowawczych jest we współczesnej rodzinie znacznie trudniejsze niż kilka lat temu”.¹⁹

Z. Tyszka wymienia zjawiska i procesy, które występują w rodzinie w epoce postindustrialnej:

- samorealizacja kobiet i wzrost ich zatrudnienia,
- egalitaryzacja w małżeństwie i rodzinie,
- relatywne zmniejszenie się wartości dzieci dla rodziców,
- deferencja norm i wartości w stosunku do siebie członków rodziny,
- wypieranie wartości tradycyjnych,
- autonomizacja członków rodziny,
- wzrost liczby konfliktów i masowość rozwodów,
- patologizacja społeczna i psychospołeczna części jednostek, mająca swoje źródło w nieprawidłowo ukształtowanych rodzinach²⁰.

S. Kawula podaje, że czynniki wywołujące kryzys w rodzinie, to wydarzenia życiowe powodujące zmianę w systemie rodzinnym²¹. Siła tych wydarzeń zależy od stopnia, w jakim wpływają one na stabilność rodziny. Rzadko zdarza się, że w rodzinie występuje tylko jeden czynnik wywołujący kryzys. Powstają one w bliżej nieokreślonym czasie, występują więc przez pewien okres. Nie są jednorazowe, co może powodować ich powielanie się. Jeżeli dany czynnik występuje przez dłuższy czas, np. opieka nad przewlekle chorym, kumuluje się z innymi negatywnymi zjawiskami, jak kryzys psychiczny i finansowy²².

¹⁹ U. Kempieńska, *Małżeństwa młodocianych – przyczyny i konsekwencje*, Włocławek 2005, s.31

²⁰ Z. Tyszka, *Rodzina we współczesnym świecie*, Poznań 2002, s.16-17

²¹ S. Kawula, *Rodzina o skumulowanych czynnikach patogennych* [w:] *Pedagogika rodziny*, S. Kawula, J. Brągiel, A.W. Janke, Toruń 2007, s. 162

²² Ibidem

Nałożenie się na siebie kilku czynników może powodować kryzys w rodzinie i w konsekwencji doprowadzić do jej rozpadu.

Pojawienie się czynników wywołujących kryzys prowadzi do próby poradzenia sobie z jego następstwami. Jeżeli owa próba charakteryzuje się głównie liczeniem na pomoc, darowizny czy roszczenia wobec innych członków rodziny, kryzys może się utrwać i pogłębiać²³. Niniejszy program zawiera analizę przyczyn występowania dysfunkcji rodziny w powiecie nakielskim, określając najczęściej występujące powody dysfunkcji w każdej z gmin powiatu nakielskiego.

²³ A. Olubiński, *Konflikty rodzice- dzieci. Dramaty czy szansa?*, Toruń 1994, s .48

2. Diagnoza pieczy zastępczej w powiecie nakielskim.

2.1. Rodziny o trudnościach opiekuńczo-wychowawczych objęte wsparciem ośrodków pomocy społecznej.

Powiat Nakielski składa się z czterech gmin miejsko-wiejskich: Nakło nad Notecią, Szubin, Kcynia, Mroczka i jednej gminy wiejskiej: Sadki.

Wspieranie rodzin z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych należy do zadań własnych gminy, których celem jest podejmowanie planowych i zintegrowanych działań przywracających rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Pomoc polegająca na wspieraniu rodziny może być prowadzona w formie:

- pracy z rodziną,
- pomocy w opiece i wychowaniu.

Pracę z rodziną prowadzi się również w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej celem powrotu dziecka do rodziny biologicznej.

Analizy sytuacji rodzin przejawiających trudności opiekuńczo-wychowawcze dokonano na podstawie danych uzyskanych od ośrodków pomocy społecznej znajdujących się na terenie powiatu.

Tabela 1. Liczba rodzin przejawiających trudności opiekuńczo-wychowawcze i dzieci w nich przebywających na terenie gmin powiatu nakielskiego w latach 2011- 2014.

Rok	MGOPS Nakło		MGOPS Szubin		MGOPS Kcynia		MGOPS Mroczka		GOPS Sadki		Ogólna liczba rodzin dysfunkcyjnych
	R	DZ	R	DZ	R	DZ	R	DZ	R	DZ	
2011	230	426	181	430	140	354	94	b.d.	16	36	661
2012	231	430	185	455	99	291	106	b.d.	31	81	652
2013	235	392	195	470	111	261	106	b.d.	37	95	684
2014	193	289	185	440	81	186	230	597	27	72	716

Źródło: dane Ośrodków Pomocy Społecznej.

Legenda:

R – liczba rodzin;

DZ – liczba dzieci w nich umieszczonych;

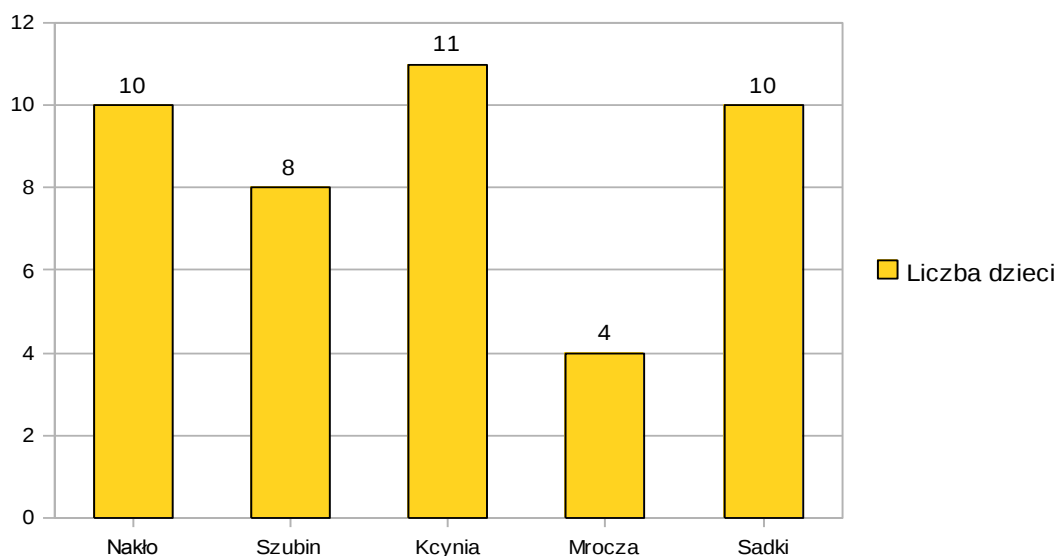
b.d. – brak danych

Analizując dane umieszczone w tabeli, można wnioskować, iż liczba rodzin przejawiających trudności opiekuńczo-wychowawcze wzrosła w roku 2014 w stosunku do roku 2011 o 55 rodzin, tj. ok. 7,7%. Warto jednak zauważyć, iż skala tego zjawiska nie rozkłada się równomiernie na wszystkie tereny powiatu nakielskiego. Niektóre ośrodki pomocy społecznej tj. MGOPS Nakło oraz MGOPS Kcynia przejawiają spadek liczby rodzin dysfunkcyjnych na ich terenie a tym samym dzieci w nich przebywających.

Z powodu braku poszczególnych danych nie uwzględniono ogólnej liczby dzieci przebywających w rodzinach z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi w poszczególnych latach. Na terenie gmin Szubin, Sadki, a także prawdopodobnie na terenie gminy Mrocza wraz z wzrostem rodzin dysfunkcyjnych wzrosła również liczba dzieci będących w rodzinach wymagających pomocy. Niepokojący jest jednak fakt, że według danych na rok 2014 w 716 rodzinach dysfunkcyjnych w powiecie nakielskim wychowuje się aż 1584 dzieci.

Ośrodki Pomocy Społecznej znajdujące się w powiecie nakielskim dostarczyły również informacji dotyczących dzieci, co do których istnieje uzasadnione ryzyko umieszczenia w rodzinie zastępczej lub innej formie pieczy zastępczej.

Wykres 1. Liczba dzieci w stosunku do których istnieje uzasadnione ryzyko umieszczenia w formie pieczy zastępczej najbliższym czasie.

Źródło: dane ośrodka pomocy społecznej w powiecie nakielskim.

Według danych widocznych na powyższym wykresie w powiecie nakielskim jest 43 małoletnich w stosunku do których istnieje uzasadnione ryzyko konieczności umieszczenia w formie pieczy zastępczej.

Ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu nakielskiego jako najczęstsze przyczyny dysfunkcji rodzin uwzględniły:

MGOPS Nakło nad Notecią:

- niezaradność rodziców,
- uzależnienia,
- brak wykształcenia,
- brak środków finansowych.

MGOPS Kcynia:

- niezaradność życiowa i brak wzorców wyniesionych z domu rodzinnego,
- zbyt wczesne macierzyństwo,
- bezrobocie,
- ubóstwo,
- wielodzietność,
- rodziny niepełne,
- alkoholizm,
- przemoc.

MGOPS Szubin

- powielanie niewłaściwych wzorców wychowawczych oraz niski poziom wiedzy i umiejętności wychowawczych,
- wychowywanie się rodziców w domach dziecka,
- choroby psychiczne, bądź niepełnosprawność intelektualna,
- uzależnienia, w tym głównie alkoholizm,
- samotne rodzicielstwo (rodziny niepełne),
- brak środków finansowych.
- przemoc w rodzinie.

MGOPS Mrocza i GOPS Sadki:

Ośrodki te nie posiadają danych na temat przyczyn dysfunkcji rodziny występujących na terenie ich gmin.

Analizując powyższe dane można zauważyć, iż pewne przyczyny dysfunkcji rodzin powtarzają się we wszystkich gminach, które dostarczyły informacji tj. uzależnienia, niezaradność życiowa, czy brak odpowiednich środków finansowych. Niepokojącym jest również często podawany fakt występowania przemocy w rodzinie.

W przypadku informacji o rodzinie przeżywającej trudności, kierownik ośrodka pomocy społecznej zleca przeprowadzenie wywiadu środowiskowego. Jeżeli potwierdzi on występowanie trudności wyznacza się asystenta rodziny, który podejmuje pracę z tą rodziną, ustalając wcześniej zakres pomocy, która powinna być udzielona.

Tabela 2. Liczba asystentów rodziny w danym ośrodku oraz liczba rodzin objętych ich pomocą w latach 2011- 2014.

Rok	MGOPS Nakło		MGOPS Szubin		MGOPS Kcynia		MGOPS Mrocza		GOPS Sadki		RAZEM	
	A	R	A	R	A	R	A	R	A	R	A	R
2011	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	2	5
2012	2	29	1	14	4	23	1	17	2	5	10	78
2013	2	30	3	35	2	28	1	21	3	15	11	129
2014	2	33	3	43	2	26	1	16	1	13	9	131

Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej.

Legenda: A– liczba zatrudnionych asystentów rodziny; R– liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny.

Od stycznia 2015 roku zgodnie z Ustawą zastępczej gminy mają obowiązek zatrudniać asystentów rodziny. W poprzednich latach, mimo iż zatrudnianie asystentów rodziny było jedynie możliwością, z której gmina mogła skorzystać, a nie obowiązkiem, to wszystkie ośrodki pomocy społecznej w powiecie nakielskim z wyjątkiem roku 2011 zatrudniały asystentów rodziny. Ogólne dane wskazują na zwiększenie na przestrzeni lat liczby rodzin objętych taką pomocą asystenta rodziny, co nie jest jednak równoznaczne ze zwiększeniem liczby etatów. W marcu 2015 Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej ogłosiło Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2015. Zadaniem Programu jest dofinansowanie kosztów wynagrodzenia asystentów rodziny do 100% do kwoty 2500,00 złotych brutto. Tym samym oczekiwać należy zwiększenia liczby asystentów rodziny zatrudnionych w powiecie nakielskim i to nie tylko w roku 2015. Zgodnie z art. 247 Ustawy, programy na dofinansowanie zadań własnych gminy i powiatu z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej,

w szczególności na pokrycie części wydatków związanych z powołaniem asystentów rodziny, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej będą prowadzone do 2017 roku.

Zgodnie z w/w ustawą rodziny mogą otrzymywać wsparcie poprzez działania instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, placówek wsparcia dziennego czy rodzin wspierających.

Pracę z rodziną prowadzi się w szczególności w formie:

- konsultacji i poradnictwa specjalistycznego,
- terapii i mediacji,
- usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych
- pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego,
- grup wsparcia i grup samopomocowych.

Poniższa tabela ukazuje formy wsparcia dla rodzin jakie oferowane są w poszczególnych gminach powiatu nakielskiego.

Tabela 3. Liczba asystentów rodziny w danym ośrodku oraz liczba rodzin objętych ich pomocą w latach 2011- 2014.

Gmina	Formy wsparcia
Nakło nad Notecią	- placówka wsparcia dziennego, - usługi opiekuńcze i specjalistyczne dla rodzin z dziećmi, - pomoc prawna w ramach POKL, - grupy wsparcia i samopomocowe,
Szubin	- placówka wsparcia dziennego w formie opiekuńczej, - konsultacje specjalistyczne, - usługi opiekuńcze i specjalistyczne dla rodzin z dziećmi, - bezpłatne porady prawne przy MGOPS,
Kcynia	- konsultacje specjalistyczne, - usługi opiekuńcze i specjalistyczne dla rodzin z dziećmi, - bezpłatne porady radcy prawnego,
Mrocza	- świetlica przy MGOPS, - terapie i mediacje, - porady prawne w Punkcie Konsultacyjno-Interwencyjnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy MGOPS, - bezpłatne porady prawne w Punkcie Porad Prawnych i Obywatelskich, - spotkania w formie grup wsparcia organizowane przez Spółdzielnię „Wspólnota”,
Sadki	- konsultacje specjalistyczne, - terapie i mediacje, - bezpłatne porady prawne w Punkcie Porad Prawnych i Obywatelskich, - grupy wsparcia i grupy samopomocowe.

Źródło: dane Ośrodków Pomocy Społecznej.

Żadna z gmin powiatu nakielskiego nie oferuje swoim mieszkańcom formy pomocy rodzinie jaką są „rodziny wspierające”. Zgodnie z art. 29 ust. 2 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzina wspierająca przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w: opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

2.2. Liczba rodzin objętych nadzorem kuratorskim

W zależności od stopnia zagrożenia dobra dziecka, zastosowanego środka wychowawczego oraz sytuacji rodzinnej małoletniego sąd może ingerować we władzę rodzicielską poprzez ograniczenie lub pozbawienie jednego lub oboje rodziców władzy rodzicielskiej nad dzieckiem.

Sąd ogranicza władzę rodzicielską m.in. poprzez nadzór kuratorski rodzinom niewydolnym wychowawczo i opiekuńczo. Zgodnie z danymi uzyskanymi z sądów w Szubinie i Nakle nad Notecią, w powiecie nakielskim w latach 2011-2014 kuratorzy obejmowali łącznie 138 rodzin, wobec których sąd orzekł nadzór.

Prowadzenie nadzoru kuratorskiego w w/w przypadkach spowodowane było głównie takimi czynnikami jak:

- zaburzenia zdrowia psychicznego,
- obniżone umiejętności intelektualne rodziców lub opiekunów,
- niewydolność wychowawcza,
- eurosieroctwo,
- uzależnienia w tym przede wszystkim alkoholizm,
- przemoc w rodzinie, która dotyczy nie tylko dzieci, ale również rodziców wobec siebie lub innych domowników,
- czyny karalne rodziców,
- środowisko kryminogenne rodziców.

2.3. Problematyka umieszczania dzieci w pieczy zastępczej w związku z sytuacją przemocy w rodzinie.

Umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej następuje na podstawie postanowień sądów rodzinnych, za wyjątkiem art. 58 ust. 1 pkt 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, kiedy to rodzina zastępcza pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego przyjmuje dziecko na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o *przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (Dz.U. Nr 180 poz. 1493 ze zm.). Zgodnie z art. 12a wspomnianej ustawy, pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo do odebrania dziecka z rodziny i umieszczenia go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie

zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej, w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie. Pracownik socjalny decyzję o odebraniu dziecka z rodziny podejmuje wspólnie z funkcjonariuszem Policji oraz z lekarzem lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką. Ponadto pracownik socjalny ma obowiązek niezwłocznego powiadomienia, nie później niż w ciągu 24 godzin sądu opiekuńczego o odebraniu dziecka. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka następuje po uzyskaniu zgody, odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka zgodnie z art. 36 Ustawy. Na terenie powiatu nakielskiego nie funkcjonują placówki opiekuńczo-wychowawcze typu interwencyjnego.

Poniżej przedstawiono liczbę przeprowadzonych interwencji w gminach na terenie powiatu nakielskiego w latach 2012-2014.

Tabela 4. *Liczba interwencji na terenie powiatu nakielskiego w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.*

Rok	Nakło nad Notecią	Szubin	Kcynia	Mrocza	Sadki	Razem
2012	5	0	0	0	0	5
2013	15	0	0	1	0	16
2014	11	0	0	0	0	11

Źródło: dane K-P UW w Bydgoszczy.

Tabela 5. *Liczba dzieci umieszczonych w trybie interwencyjnym lub w trybie zabezpieczenia w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu nakielskiego i poza powiatem nakielskim.*

Rok	Rodzinna piecza zastępcza	Instytucjonalna piecza zastępcza na terenie powiatu nakielskiego	Instytucjonalna piecza zastępcza poza powiatem nakielskim
2012	10	0	0
2013	10	0	3
2014	8	5	7

Źródło: dane PCPR

Tabela 6. Liczba dzieci umieszczonych w trybie interwencyjnym lub w trybie zabezpieczenia w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu nakielskiego i poza powiatem nakielskim- z podziałem na gminy.

Gmina	Rodzaj pieczy zastępczej	2012	2013	2014
Nakło nad Notecią	Rodzinna piecza zastępcza	4	8	8
	Instytucjonalna piecza zastępcza na terenie powiatu nakielskiego	0	0	4
	Instytucjonalna piecza zastępcza poza powiatem nakielskim	0	3	0
Szubin	Rodzinna piecza zastępcza	4	1	0
	Instytucjonalna piecza zastępcza na terenie powiatu nakielskiego	0	0	0
	Instytucjonalna piecza zastępcza poza powiatem nakielskim	0	0	0
Kcynia	Rodzinna piecza zastępcza	1	1	0
	Instytucjonalna piecza zastępcza na terenie powiatu nakielskiego	0	0	1
	Instytucjonalna piecza zastępcza poza powiatem nakielskim	0	0	7
Mrocza	Rodzinna piecza zastępcza	0	0	0
	Instytucjonalna piecza zastępcza na terenie powiatu nakielskiego	0	0	0
	Instytucjonalna piecza zastępcza poza powiatem nakielskim	0	0	0
Sadki	Rodzinna piecza zastępcza	1	0	0
	Instytucjonalna piecza zastępcza na terenie powiatu nakielskiego	0	0	0
	Instytucjonalna piecza zastępcza poza powiatem nakielskim	0	0	0

Źródło: dane PCPR

Problemy na jakie napotyka Centrum związane są z realizacją interwencyjnego umieszczania dzieci, w tym bardzo często liczego rodzeństwa lub dzieci niepełnosprawnych. W latach 2012, 2013 i 2014 odnotowano duży udział interwencyjnego odbierania dzieci z rodzin biologicznych na podstawie art. 12a w/w ustawy. Bardzo niepokojąca jest sytuacja występująca na terenie gminy Nakło nad Notecią. Skala przemocy stosowanej wobec dzieci w gminie Nakło nad Notecią, także w kontekście danych pochodzących z całego województwa kujawsko-pomorskiego wskazuje, iż to zjawisko w tej gminie jest szczególnie wysokie, najwyższe ze wszystkich gmin województwa (źródło: miesięczne sprawozdanie CAS – miesięczne monitorowanie przemocy w rodzinie: Kujawsko-Pomorski Urząd

Wojewódzki w Bydgoszczy). I tak w całym roku 2012, liczba interwencji ogółem w województwie kujawsko-pomorskim wynosiła 32, z tego w gminie Nakło nad Notecią 5 – (15,62% ogółu interwencji). W roku 2013 liczba interwencji w województwie wynosiła 35, z tego aż 15 w gminie Nakło nad Notecią (42,85% ogółu). W roku 2014, do 31 sierpnia tego roku, liczba interwencji w województwie wyniosła 46, z tego aż 9 przypadków w gminie Nakło nad Notecią (19,56% ogółu). Przypomnieć tutaj należy, iż liczba ludności zamieszkującej gminę Nakło nad Notecią stanowi jedynie około 1,55% ogólnej liczby mieszkańców województwa.

Analiza liczby dzieci umieszczonych w trybie interwencyjnym lub w trybie zabezpieczenia w pieczy zastępczej z podziałem na gminy wskazuje największą liczbę przypadków interwencji na terenie gmin Nakła i Kcyni, w których przypadki interwencji w roku 2014 wyniosły kolejno 12 i 8. Problemem jest również brak miejsc dla tych dzieci, dlatego też często korzysta się z możliwości umieszczenia dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej poza powiatem nakielskim, gdzie koszt miesięczny utrzymania dziecka wynosi ponad 6000 złotych.

2.4. Charakterystyka instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie.

Celem działania instytucjonalnej pieczy zastępczej jest jak najlepsze zabezpieczenie dobra dziecka, w sytuacji, gdy nie może być ono umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. Placówki opiekuńczo-wychowawcze są zobowiązane zapewnić dzieciom całodobową opiekę i wychowanie. Ustawa wyraźnie ogranicza rolę instytucji w opiece nad małoletnimi pozbawionymi opieki rodziców biologicznych poprzez wskazanie terminów etapowego zmniejszania liczby wychowanków placówek do maksymalnej liczby 14 i podwyższania granicy wieku dla dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej powyżej 10 roku życia.

Zgodnie z Ustawą można wyodrębnić instytucjonalną pieczę zastępczą, która jest sprawowana w formie:

- placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej,
- interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Wyróżnia się placówki opiekuńczo-wychowawcze typu:

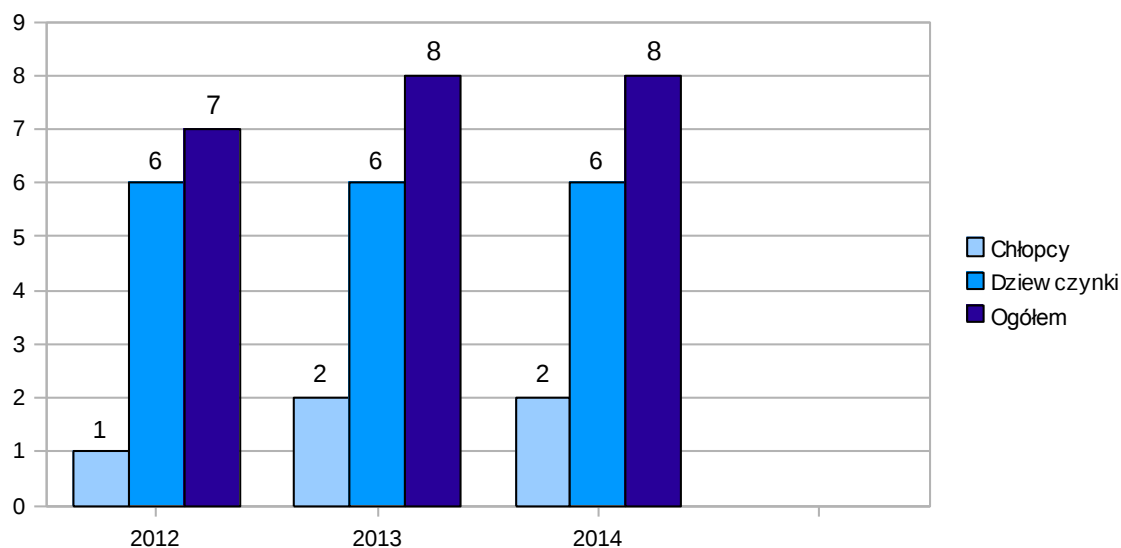
- socjalizacyjnego,
- interwencyjnego,
- specjalistyczno-terapeutycznego,
- rodzinnego.

W powiecie nakielskim funkcjonują dwie placówki opiekuńczo – wychowawcze typu rodzinnego: w Rozwarzynie i Paulinie. Realizują one zadania całkowitej opieki dzieci i młodzieży w warunkach naturalnego środowiska rodzinnego. Od 2013 r. w powiecie funkcjonuje również Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego w Szubinie. Zapewnia ona dzieciom całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja niezbędne potrzeby, a także zapewnia odpowiednie zajęcia wychowawcze rekompensujące brak wychowania w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego.

2.4.1 Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu rodzinnego w Rozwarzynie

Zganie z uchwałą nr XXIII/141/2004 Rady Powiatu w Nakle nad Notecią z dnia 24 listopada 2004 roku powołano placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego w Rozwarzynie. Powyższa uchwała została zmieniona uchwałą nr XXXIX/344/2009 Rady Powiatu w Nakle nad Notecią ze względu na zmianę siedziby placówki. Zgodnie z Ustawą jest to placówka opiekuńczo- wychowawcza typu rodzinnego. W placówce może przebywać ośmioro wychowanków. Obsługą księgową jednostki zajmuje się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią. Średni miesięczny koszt utrzymania jednego wychowanka wynosi 2.976,47 zł. (na rok 2015).

Wykres 2. Liczba dzieci w placówce opiekuńczo–wychowawczej typu rodzinnego w Rozwarzynie w latach 2012- 2014.

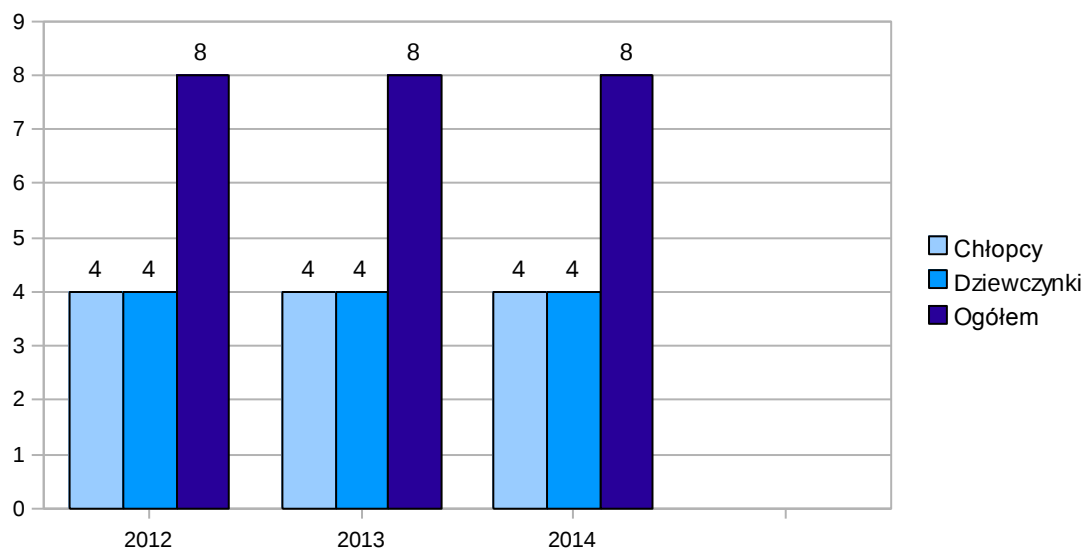
Źródło: sprawozdanie PS- 01

Liczba dzieci w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego w Rozwarzynie w latach 2012 – 2014 oscylowała wokół maksymalnej liczby wychowanków.

2.4.2. Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu rodzinnego w Paulinie.

Placówkę opiekuńczo–wychowawczą typu rodzinnego w Paulinie powołano Uchwałą nr XLIV/298/2006 Rady Powiatu w Nakle nad Notecią z dnia 23.08.2006 roku. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. jest to placówka opiekuńczo–wychowawczą typu rodzinnego. W jednostce może przebywać ośmioro wychowanków. Obsługą księgową placówki zajmuje się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią. Średni miesięczny koszt utrzymania jednego wychowanka wynosi 2.607,40 zł. (na rok 2015).

Wykres 3. Liczba dzieci w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego w Paulinie w latach 2012-2014.

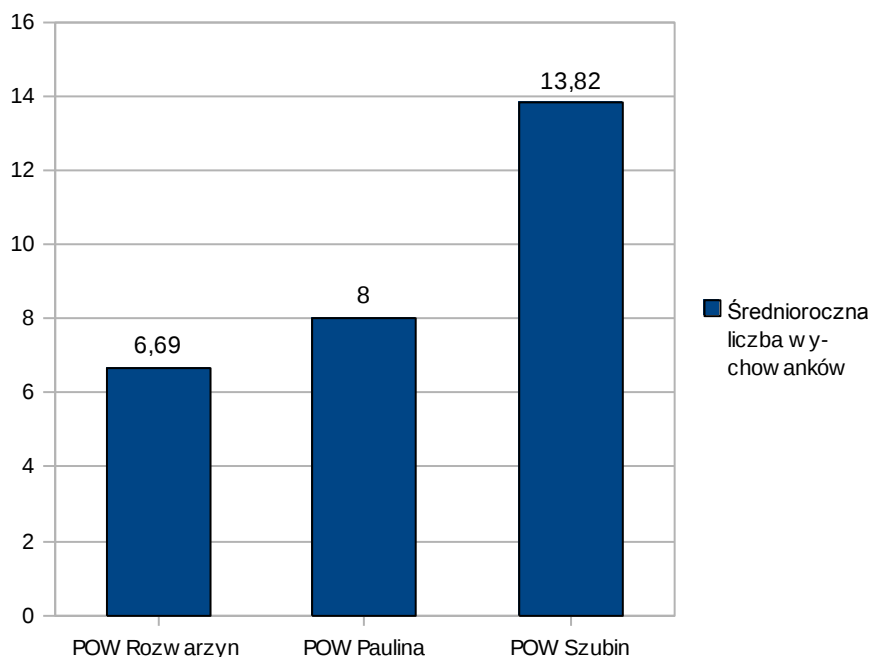
Źródło: sprawozdanie PS- 01

Liczba dzieci w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego w Paulinie w latach 2012-2014 stanowiła maksymalną liczbę wychowanków placówki.

2.4.3. Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego w Szubinie.

Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego w Szubinie została uruchomiona 6 maja 2013r. Placówka ta organizacyjnie wchodzi w skład Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią. W Placówce przebywają dzieci w wieku od 6 do 17 lat. Według stanu na dzień 31.12.2014 r. w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej przebywało 13 wychowanków w wieku od 11 do 18 lat. W lipcu 2014 roku 2 rodzeństwa z Placówki zostało umieszczonych w rodzinie zastępczej zawodowej na terenie powiatu. Jedna wychowanka po osiągnięciu pełnoletniości opuściła Placówkę.

Wykres 4. Średnioroczna liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w powiecie nakielskim w roku 2014.

Źródło: Dane PCPR

Analizując dane przedstawione za pomocą wykresu można zauważyć, że średnioroczna liczba wychowanków w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w Paulinie i w Szubinie w roku 2014 stanowiła praktycznie maksymalną liczbę dzieci w tych placówkach

2.4.4. Średni koszt utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu nakielskiego

Wydatki na utrzymanie dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej ponosi powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w pieczy zastępczej.

Tabela 7. Wydatki na Placówki Opiekuńczo Wychowawcze w powiecie nakielskim w latach 2012-2014.

POW	2012	2013	2014	Dynamika	
				2013	2014
Rozwaryn	219982,00	216895,00	219053,00	99%	101%
Paulina	221841,00	223608,00	226936,00	101%	101%
Szubin	0,00	276421,00* dane za 8 m-cy	386528,00	-	140%

Źródło: Dane PCPR

Wydatki związane z funkcjonowaniem na terenie powiatu nakielskiego dwóch placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego w roku 2014 wyniosły 445.989,00 zł natomiast wydatki na funkcjonowanie w tym samym roku placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego w Szubinie wyniosły 386.528,00 zł. Zgodnie z Ustawą na ich podstawie oblicza się średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówce. Kwota rocznych wydatków przeznaczonych na działalność placówki z poprzedniego roku kalendarzowego zostaje powiększona o prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych a następnie podzielona przez liczbę miejsc w placówce, będąca sumą rzeczywistej liczby dzieci w poszczególnych miesiącach poprzedniego roku kalendarzowego. Nie uwzględnia się wydatków inwestycyjnych.

W związku z powyższym średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w powiecie nakielskim w roku 2015 wynoszą:

- w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego w Rozwarynie **-2.976,47 zł.**
- w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego w Paulinie – **2.607,40 zł.**
- w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego w Szubinie – **2.574,12 zł.**

Należy zwrócić uwagę, iż średnie koszty utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu nakielskiego są bardzo niskie w porównaniu do kosztów utrzymania dziecka w innych powiatach naszego kraju, co wskazuje na racjonalne i oszczędne wykorzystanie środków publicznych.

Biorąc pod uwagę wydatki jednostek samorządu terytorialnego poziomu powiatowego, ponoszone na utrzymanie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz na świadczenia związane z usamodzielnianiem wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, wynoszące łącznie ponad 939 mln zł w 2013 r., średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej wynosił w 2013 r. ok. **3.923 zł** i był wyższy o 4,3% w porównaniu do roku 2012 kiedy to koszt ten wynosił 3.760 zł (*Informacja Rady Ministrów o realizacji w roku 2013 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Warszawa 2014*).

W tabeli poniżej dla porównania przedstawiono średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu nakielskiego w poprzednich latach.

Tabela 8. Średnie miesięczne wydatki na utrzymanie dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w powiecie nakielskim w latach 2012-2014.

POW	Typ	2012	2013	2014
Paulina	rodzinna	2.443,97 zł	2.373, 24 zł	2.518,71 zł
Rozwaryn	rodzinna	2. 395,23	2.492, 51 zł	2.750,47
Szubin	socjalizacyjna	-	2.806, 62 zł	2.873,96

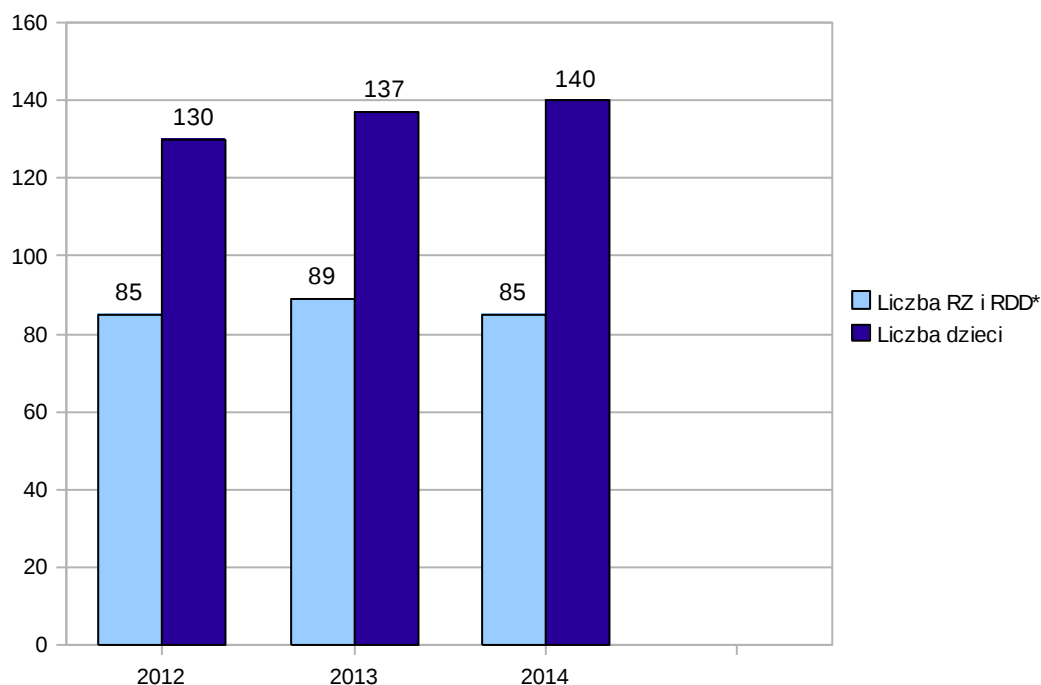
Źródło: Dane PCPR

Na przestrzeni lat widoczna jest tendencja minimalnego wzrostu kosztów utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu nakielskiego, co z pewnością podyktowane jest w głównej mierze wzrostem cen towarów i usług konsumpcyjnych. Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej w Szubinie w roku 2014 wzrósł zaledwie o ok 2,3 % w porównaniu do roku 2013. Dla przypomnienia średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej w naszym kraju na przestrzeni lat 2012 – 2013 wzrósł o 4,3%

2.5. Charakterystyka rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie

Rodziny zastępcze odgrywają specjalną rolę w systemie opieki kompensacyjnej²⁴. To jedna z najstarszych i najbardziej popularnych postaci opieki nad dzieckiem, które zostało jej pozbawione²⁵. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią dąży do zapewnienia bezpieczeństwa wszystkim dzieciom pozbawionym opieki ze strony naturalnego środowiska rodzinnego, tworząc szeroki system pieczy zastępczej. Działania Centrum skierowane są na indywidualne wspomaganie każdego dziecka w całościowym rozwoju, poprzez tworzenie środowisk zastępczych, stałych punktów oparcia, poczucia zakorzenienia oraz przynależności i przekonania o bezpieczeństwie. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej nie tylko nadzoruje, ale również aktywnie wspiera rodziny zastępcze i prowadzących rodzinne domy dziecka poprzez m.in. poradnictwo psychologiczne, poradnictwo pedagogiczne, doradztwo prawne. W działalności Centrum przeważa praca z konkretnym człowiekiem, umożliwiającą wszechstronne usprawnienie funkcjonowania środowiska zastępczego i naturalnego środowiska dzieci.

Wykres 5. Ogólna liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz dzieci w nich umieszczonych w latach 2012 -2014.

Źródło: sprawozdanie PS-02

²⁴ L. Winogrodzka, *op. cit.*, s.100

²⁵ Ibidem

Z powyższego wykresu wynika, iż liczba rodzin zastępczych w powiecie nakielskim na przestrzeni lat ulegała tylko nieznacznej zmianie. Liczba ta wzrosła w roku 2013 po czym w roku 2014 nieznacznie zmalała. Niestety tendencja liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych jest odwrotna, gdyż wzrasta z każdym rokiem.

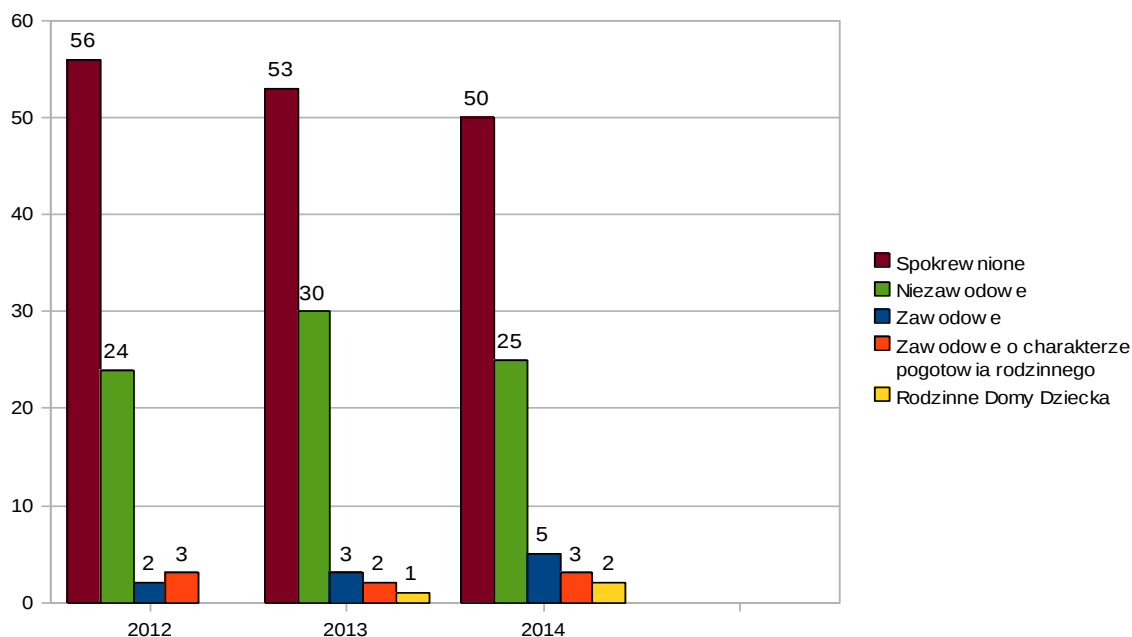
Ocenianie kandydatów do pełnienia roli rodzica zastępczego powierza się organizatorowi pieczy zastępczej w powiecie, który to wnikliwie bada sytuację społeczną i materialną kandydatów do pełnienia tej funkcji. Ponadto przed ewentualnym wydaniem pozytywnej opinii, organizator rozważa inne możliwości wsparcia rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu swej funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w opiniach kierowanych do sądów, wskazuje m.in. na możliwość przydzielenia asystenta rodziny czy podjęcia terapii przez członka rodziny dysfunkcyjnej, itp.

Tabela 9. Liczba podmiotów rodzinnych form pieczy zastępczej wg województw (stan na 31.12.2013r.)

Województwo	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe	Rodzinne domy dziecka	Ogółem
Dolnośląskie	2 755	1 087	167	34	4 043
Kujawsko-pomorskie	1 527	693	89	18	2 327
Lubelskie	1 203	497	69	9	1 778
Lubuskie	958	451	79	4	1 492
Łódzkie	2 084	961	146	18	3 209
Małopolskie	1 399	686	144	27	2 256
Mazowieckie	2 818	1 313	151	24	4 306
Opolskie	701	346	30	17	1 094
Podkarpackie	823	494	70	2	1 389
Podlaskie	618	286	41	3	948
Pomorskie	1 644	891	198	63	2 796
Śląskie	3 643	1 821	228	39	5 731
Świętokrzyskie	719	281	39	13	1 052
Warmińsko-mazurskie	1 381	574	123	20	2 098
Wielkopolskie	1 815	1 140	215	13	3 183
Zachodniopomorskie	1 754	661	117	26	2 558
Polska	25 842	12 182	1 906	330	40 260

Źródło: Sprawozdanie rzeczowo- finansowe z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (stan na 31 grudnia 2013 r.)

Wykres 6. Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka z podziałem na typy w powiecie nakielskim w latach 2012-2014.

Źródło: sprawozdanie PS-02

Analizując dane zawarte w tabeli i na wykresie można stwierdzić iż struktura rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu nakielskiego jest zbliżona do struktury kraju. Zdecydowaną większość stanowią rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem czyli rodzeństwo oraz dziadkowie umieszczonego w pieczy dziecka. Należy jednak zauważyć, że liczba rodzin spokrewnionych w powiecie nakielskim stopniowo maleje. Wzrasta natomiast liczba rodzin zastępczych zawodowych. W powiecie nakielskim pojawiła się również nowa forma rodzinnej pieczy zastępczej w postaci 2 rodzinnych domów dziecka. Wskaźniki te są konsekwencją długookresowych i wieloaspektowych działań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią, współpracującego kompatybilnie z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego. Problematyka profilaktyki rodziny oraz opieki nad dzieckiem i rodziną jest istotną częścią pracy organów uchwałodawczych i wykonawczych samorządu terytorialnego. Intensywna praca w kierunku promocji rodzicielstwa zastępczego, pozyskania kandydatów na rodziców zastępczych oraz poszerzenie sieci zawodowych rodzin zastępczych jest konieczna, aby usprawnić funkcjonowanie systemu pieczy zastępczej na terenie powiatu nakielskiego.

Warto zauważyć, że powiat nakielski osiąga wysoki wskaźnik rodzin zastępczych zawodowych tj. 9,4 % w stosunku do wszystkich form rodzinnej pieczy zastępczej. Podczas gdy wskaźnik ten w województwie kujawsko-pomorskim wynosi 3,8%, a w skali kraju 4,73%. W tym stosunkowo niewielkim powiecie znajdują się również 2 rodzinne domy

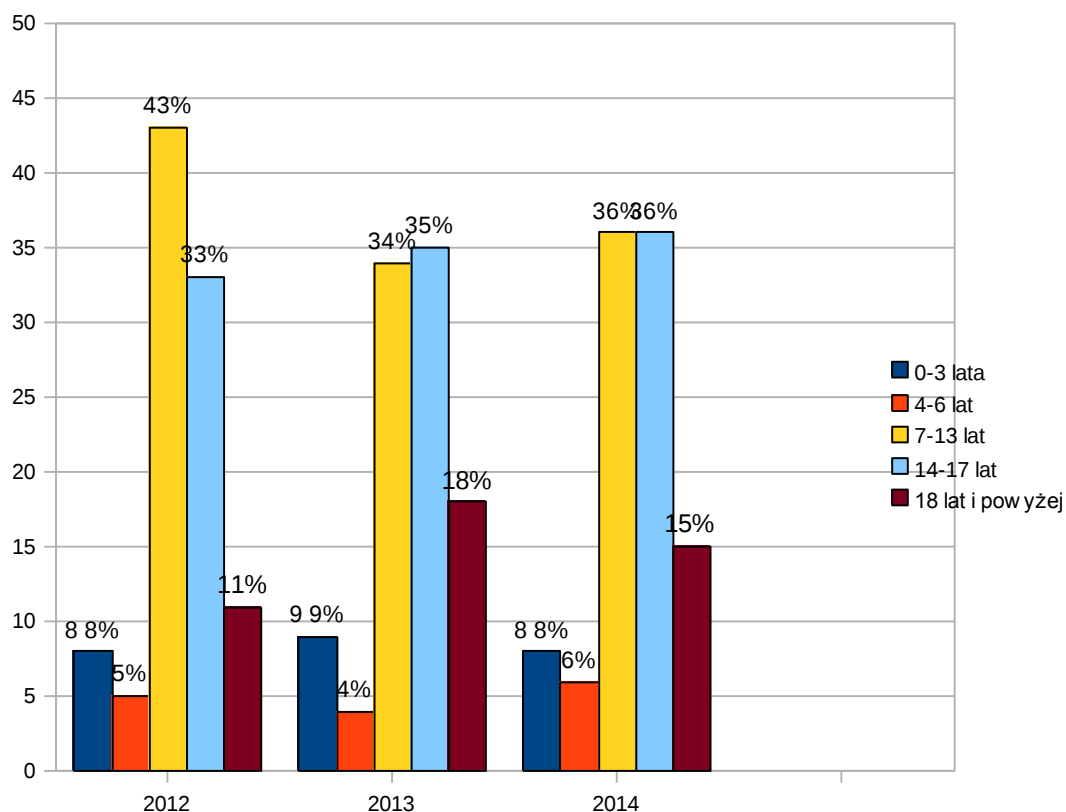
dziecka stanowiąc 2,35% ogółu rodzinnej pieczy zastępczej. Natomiast zarówno w skali województwa jak i kraju rodzinne domy dziecka stanowią po 0,8% ogółu wszystkich form pieczy zastępczej.

Tabela 10. Wiek dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2012 – 2014 z podziałem na typy rodzin zastępczych i rodzinne domy dziecka.

Wiek dzieci	Spokrewnione			Niezaawodowe			Zawodowe			Pogotowia Rodzinne			Rodzinne Domy Dziecka		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
0-3 lat	2	2	3	0	4	2	0	0	0	8	3	3	0	3	3
4-6 lat	6	3	2	1	2	3	0	0	0	0	1	1	0	0	2
7-13 lat	29	24	24	16	13	9	10	7	8	1	2	5	0	1	4
14-17 lat	31	26	25	12	13	11	0	6	7	0	2	3	0	1	4
18 lat i pow	11	17	14	3	7	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: sprawozdanie PS- 02

Wykres 7. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych ze względu na wiek.

Źródło: sprawozdanie PS- 02

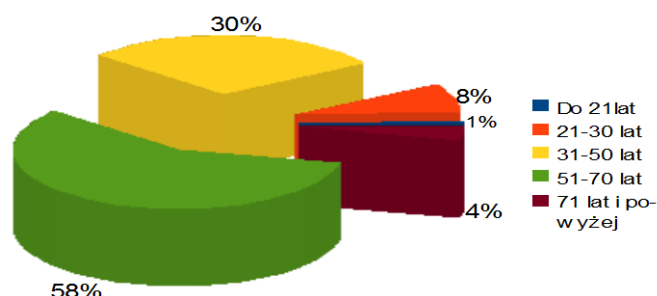
Tabela oraz wykres klasyfikują dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej uwzględniając ich wiek. W rodzinach zastępczych spokrewnionych z dzieckiem i niezawodowych najliczniejszą grupę stanowią dzieci w dwóch przedziałach wiekowych od 7 do 13 lat oraz od 14 do 17 lat. Natomiast w zawodowych rodzinach zastępczych najbardziej liczną grupę tworzą dzieci w wieku od lat 7 do 13. W pogotowiach rodzinnych najwięcej spośród umieszczonych dzieci mieści się w przedziale wiekowym od 0 do 3 lat. W ogólnym zestawieniu najliczniejszą grupę stanowią dzieci w wieku od 7 do 17 lat tj. łącznie 72% wszystkich dzieci umieszczonych w 2014 roku w rodzinnej pieczy zastępczej. Najmniej dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej mieściło się w grupie od 4 do 6 lat. Dzieci te stanowią 6 % ogólnej liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych.

Tabela 11. Wiek rodziców zastępczych w powiecie nakielskim w latach 2012- 2014.

Wiek Rodziców zastępczych	Spokrewnione			Niezawodowe			Zawodowe			Pogotowia Rodzinne			Rodzinne Domy Dziecka		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Do 21 lat	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21-30 lat	5	6	7	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
31-50 lat	10	8	5	11	14	14	0	1	3	2	1	2	0	1	2
51-70 lat	38	32	34	13	10	10	1	2	2	0	1	1	0	0	0
71 lat i pow.	3	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło : sprawozdanie PS- 02 (w przypadku małżeństw jedna z osób)

Wykres 8. Wiek rodziców zastępczych w latach 2012-2014.

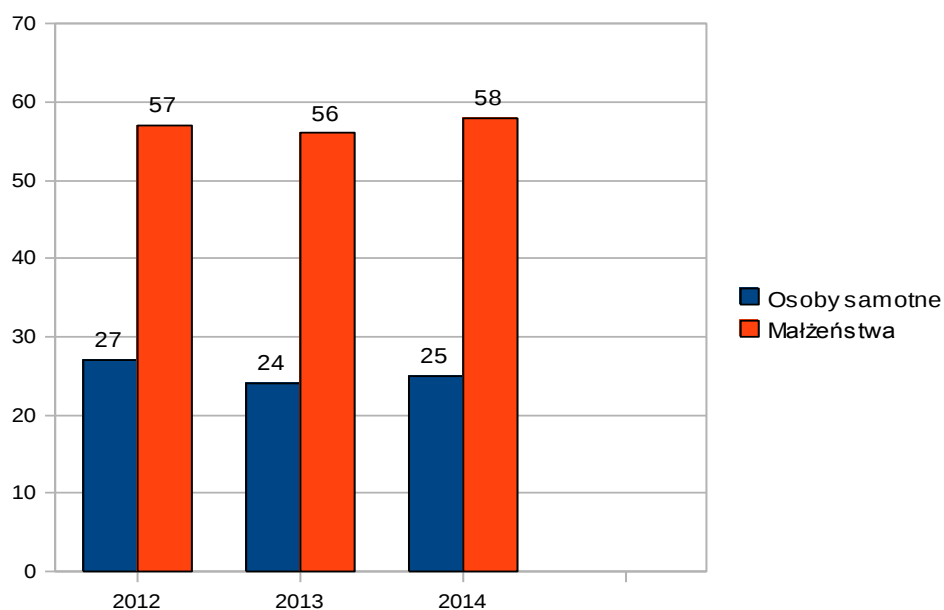

Źródło: sprawozdanie PS- 02

Tabela oraz wykres kategoryzują rodziców zastępczych ze względu na wiek. Wśród rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem oraz niespokrewnionych najliczniejsze były osoby w przedziale wiekowym od 51- 70 lat. W zawodowych rodzinach zastępczych, pogotowiach rodzinnych oraz w Rodzinnych Domach Dziecka najliczniejszą grupę stanowili rodzice zastępczy w wieku 31-50 lat. Tylko w rodzinach zastępczych spokrewnionych znalazły się osoby sprawujące funkcję rodzica zastępczego w wieku poniżej 21 lat oraz w wieku powyżej lat 71, co związane jest z dość częstym sprawowaniem opieki w tej formie pieczy zastępczej przez dziadków dziecka.

W ogólnym zestawieniu najwięcej rodziców zastępczych w latach 2012-2014 stanowiły osoby w przedziale wiekowym 51- 60 lat. Ta grupa wiekowa wynosiła aż 58 % wszystkich rodziców zastępczych. Drugą pod względem liczebności grupą byli rodzice zastępczy, których wiek mieścił się w przedziale 31- 50 lat. Najmniejszą grupę stanowili rodzice zastępczy, którzy mieli 21 i mniej lat. Grupa ta wynosiła zaledwie 1 % wszystkich rodziców zastępczych.

Wykres 9. Podział rodzin zastępczych na osoby samotne i małżeństwa.

Źródło: sprawozdanie PS- 02

Wykres przedstawia podział rodzin zastępczych ze względu na stan cywilny osób sprawujących pieczę zastępczą. Nie uwzględniono podziału na typy rodzin. Z wykresu wynika, że w ogólnej liczbie rodzin zastępczych na terenie powiatu nakielskiego w latach 2012- 2014 większość stanowiły małżeństwa.

2.5.1. Formy wsparcia rodzin zastępczych.

W rozwiązaniach zaproponowanych w systemowej reformie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną kładzie się bardzo duży nacisk na rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej, głównie zaś rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka, traktowanych jako jedno z ważnych - obok profilaktyki - narzędzi wsparcia rodziny naturalnej. Zwiększona została pomoc finansowa w postaci świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka oraz innych świadczeń pieniężnych, ale także wsparcie merytoryczne, poprzez pomoc w wychowywaniu powierzonych dzieci (m.in. szkolenia, poradnictwo, grupy wsparcia, możliwość korzystania z wypoczynku, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, rodziny pomocowe). Atrakcyjność zawodu „rodzic zastępczy” została również podniesiona przez uznanie okresu sprawowania funkcji rodziny zastępczej za okres, od którego zależą uprawnienia pracownicze. Ponadto w zależności od formy pieczy zastępczej wprowadzono 4–5 letnie kontrakty, które wzmacniają poczucie stabilności zawodowej rodzica zastępczego. Każdy zawodowy rodzic zastępczy otrzymuje wynagrodzenie, także za okres pozostawiania w gotowości do pełnienia funkcji. Ponadto ma prawo do 30-dniowej przerwy wypoczynkowej w wykonywaniu swej funkcji.

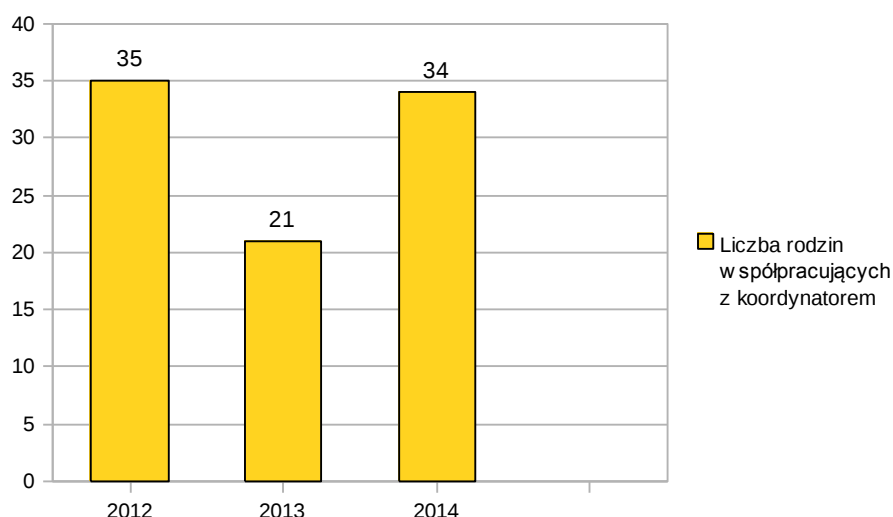
Na mocy stosownych pełnomocnictw, dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią w imieniu starosty podpisuje umowy z rodzinami zastępczymi i wypłaca im należne świadczenia i wynagrodzenia. Powstała również całkiem nowa instytucja, nazwana w ustawie *organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej*. Może to być wyznaczona przez starostę jednostka organizacyjna powiatu, podmiot z sektora pozarządowego, któremu powiat zleca realizację tego zadania, lub może ją stanowić zespół ds. pieczy zastępczej w powiatowym centrum pomocy rodzinie.

We wspieraniu rodzin zastępczych w codziennych obowiązkach ważną rolę pełni *koordynator rodzinnej pieczy zastępczej*, zatrudniony przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze i prowadzący rodzinne domy dziecka na wniosek mogą zostać objęci opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej od marca 2012 r. do grudnia 2014 r. zatrudniało dwóch koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w ramach umowy o pracę. Koordynatorzy realizowali zadania zgodnie z art. 77 Ustawy. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej współpracowali nie tylko z osobami sprawującymi pieczę zastępczą, ale również z instytucjami, m. in. placówkami oświatowymi oraz ośrodkami pomocy społecznej. Zatrudnienie koordynatorów jest wspierane z rządowego Programu na dofinansowanie kosztów

wynagrodzenia koordynatorów. W latach 2012-2014 uzyskano wsparcie na poziomie około 45% łącznych kosztów wynagrodzenia. Na lata 2015-2017 planowane jest wystąpienie do kolejnych edycji Programu.

Wykres 10. Liczba rodzin współpracujących z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2012-2014.

Źródło: Dane PCPR

Analizując dane, które ilustruje wykres należy pozytywnie ocenić wzrost do 34, liczby rodzin współpracujących z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej. Szacuje się, iż wskutek potrzeb rodzin zastępczych w roku 2015 liczba zatrudnionych w powiecie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej wzrośnie do 4 (stan na 1 marca 2015 – 3 etaty).

Ponadto rodziny zastępcze i członkowie tych rodzin mają możliwość wsparcia psychologicznego, terapii rodzinnej a także porad prawnych w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią. Wymienione formy pomocy są bezpłatne Specjaliści Ci udzielają również porad pozostałym mieszkańcom powiatu nakielskiego, w tym także osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

2.5.2. Wynagrodzenie i świadczenia w rodzinnej pieczy zastępczej

Osoby, które prowadzą zawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka otrzymują wynagrodzenie za swoją pracę, które obejmuje również czas pozostawania w gotowości do świadczenia w pracy. Ponadto okres pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka wlicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień pracowniczych. Rodzice zastępczy mają również prawo do czasowego niesprawowania opieki nad powierzonymi im dziećmi w związku z wypoczynkiem, w wymiarze 30 dni kalendarzowych rocznie, za które przysługuje im wynagrodzenie. Zgodnie z ustawą rodzinie zastępczej zawodowej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługuje wynagrodzenie nie niższe niż 2000 zł miesięcznie, a rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego nie niższe niż 2600 zł miesięcznie. Ustawodawca ustalając dolne limity wynagrodzeń umożliwił powiatom dostosowanie poziomu wynagrodzeń do lokalnego rynku pracy.

W 2014 roku na terenie powiatu nakielskiego funkcjonowało 8 rodzin zawodowych, w tym trzy pogotowia rodzinne, które na podstawie zawartych ze starostą umów o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej otrzymują wynagrodzenie w wysokości od 2000 zł do 3000 zł brutto miesięcznie. Ponadto funkcjonują dwa rodzinne domy dziecka, które na podstawie zawartych ze starostą umów o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej otrzymują wynagrodzenie w wysokości przekraczającej minimalny poziom ustawowy 2600,00 zł. Prowadzący rodzinny dom dziecka ma prawo do złożenia wniosku dotyczącego zatrudniania osoby do pomocy przy sprawowaniu pieczy nad dziećmi. Osoba taka jest wynagradzana z zasobów finansowych Powiatu Nakielskiego. Umowy na pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej zawierane są na okres 4 lat a na prowadzenie rodzinnego domu dziecka na okres 5 lat.

Tabela 12. Kwota udzielonych świadczeń i wynagrodzenie dla rodzin zastępczych zawodowych w latach 2012- 2014.

Rok	Rodziny zastępcze zawodowe		Rodziny zastępcze zawodowe o charakterze pogotowia rodzinnego		Kwota świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka	Wynagrodzenie dla rodziny zastępczej zawodowej
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci		
2012	2	10	3	9	197.977 zł	134.524 zł
2013	3	13	2	8	179.863 zł	167.024 zł
2014	5	14	3	13	275.683 zł	238.458 zł

Źródło: sprawozdanie MPiPS

Tabela 13. Kwota udzielonych świadczeń i wynagrodzenie dla prowadzących rodzinne domy dziecka w latach 2012- 2014.

Rok	Rodzinne domy dziecka		Kwota świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka	Wynagrodzenie dla prowadzących rodzinne domy dziecka
	Liczba rodzin	Liczba dzieci		
2012	0	0	0	0
2013	1	5	29.782 zł	46.426 zł
2014	2	13	148.189 zł	78.575 zł

Źródło: sprawozdanie MPiPS

Wysokość świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej jest zróżnicowana ze względu na to, czy jest to rodzina zastępcza spokrewniona, niezawodowa, zawodowa czy rodzinny dom dziecka. Rodzinie zastępczej zawodowej oraz niezawodowej, a także prowadzącemu rodzinny dom dziecka na każde umieszczone dziecko przysługuje świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania nie niższe niż 1000 zł miesięcznie, a na dziecko umieszczone na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich dodatek nie niższy niż 200 zł miesięcznie. Natomiast rodzinie zastępczej spokrewnionej na każde umieszczone dziecko przysługuje 660 zł miesięcznie. Ponadto w przypadku dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności każdej rodzinie zastępczej przysługuje dodatek nie niższy niż 200 zł miesięcznie.

Tabela 14. Kwota udzielonych świadczeń dla rodzin zastępczych spokrewnionych - świadczenie na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka w latach 2012- 2014.

Rok	Liczba dzieci, którym przyznano świadczenie	Liczba rodzin	Kwota świadczeń
2012	79	56	561.908 zł
2013	72	53	516.845 zł
2014	69	51	527.209

Źródło: sprawozdanie MPiPS

Tabela 15. Kwota udzielonych świadczeń dla rodzin zastępczych niezawodowych - świadczenie na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka w latach 2012- 2014.

Rok	Liczba dzieci, którym po raz pierwszy przyznano świadczenie	Liczba rodzin	Kwota świadczeń
2012	32	24	377.652 zł
2013	39	32	400.337 zł
2014	32	25	316.799

Źródło: sprawozdanie MPiPS

Tabela 16. Dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka

	Dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	
	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń
2012	128	25.473
2013	148	29.390
2014	170	33.144

Źródło: sprawozdanie MPiPS

Rodziny zastępcze, które opiekowały się dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w latach 2012-2014 otrzymywały dodatek w wysokości 200 zł miesięcznie na pokrycie kosztów utrzymania. W roku 2013 a następnie w roku 2014 ponownie zanotowano wzrost liczby dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzecznym stopniem niepełnosprawności.

Tabela poniżej przedstawia całkowitą sumę wydatków obligatoryjnych na rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka w powiecie nakielskim w latach 2012-2014 wraz z procentowym uwzględnieniem dynamiki wydatków

Tabela 17. Wydatki obligatoryjne na rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka w latach 2012-2014.

Okres	2012	2013	2014
Kwota	1876463,00 zł	2024593,00	2229058,00
Dynamika %	-	108%	110%

Źródło: dane PCPR

Ustawa określa również świadczenia fakultatywne jakie starosta może przyznać rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka. Rodzina zastępcza zawodowa i niezawodowa może otrzymywać środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym i budynku jednorodzinnym. Ponadto rodzina zastępcza zawodowa może raz w roku otrzymać świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego. Prowadzący rodzinny dom dziecka otrzymuje środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego oraz na pokrycie niezbędnych, nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka.

Tabela 18. Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym w latach 2012- 2014.

Rok	Rodziny zastępcze zawodowe		Rodziny dom dziecka	
	Liczba rodzin	Kwota świadczeń	Liczba rodzin	Kwota świadczeń
2012	4	17.455 zł	0	0
2013	5	27.765 zł	1	5.318 zł
2014	8	27.544 zł	2	10.870 zł

Źródło: sprawozdanie MPiPS

Tabela 19. Środki finansowe na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu w latach 2012 -2014.

Rok	Rodziny zastępcze zawodowe		Rodziny zastępcze zawodowe o charakterze pogotowia rodzinnego		Rodzinny dom dziecka	
	Liczba rodzin	Kwota świadczeń	Liczba Rodzin	Kwota świadczeń	Liczba rodzin	Kwota Świadczeń
2012	0	0	2	4.425 zł	0	0
2013	0	0	1	2.500 zł	1	3.500 zł
2014	1	2.500 zł	2	4.700 zł	2	9.500 zł

Źródło: sprawozdanie MPiPS

Ponadto rodziny zastępcze oraz prowadzący rodzinny dom dziecka korzystali z innych świadczeń fakultatywnych takich jak:

- dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka w wieku od 6 do 18 roku życia- raz w roku,
- świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka-jednorazowo,
- świadczenie na pokrycie kosztów związanych ze zdarzeniami losowymi lub innymi zdarzeniami mającymi wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub okresowo.

Poniesione koszty w latach 2012-2014 na wyżej wymienione wydatki zostały przedstawione w tabeli nr 18.

Tabela 20. Wydatki na świadczenia fakultatywne.

		Rodzina zastępcza							
		Spokrewniona		Niezarodowa		Zawodowa		Rodzinny dom dziecka	
		L.Ś.	K (zł)	L.Ś.	K (zł)	L.Ś.	K (zł)	L.Ś.	K (zł)
2012	świadczenie na pokrycie kosztów związanych ze zdarzeniami losowymi itp.	1	355	2	2000		0	0	0
	świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	5	4.550	2	3.550	8	5.900	0	0
	dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	0	0	0	0	0	0	0	0
2013	świadczenie na pokrycie kosztów związanych ze zdarzeniami losowymi itp.	0	0	0	0	0	0	0	0
	świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	10	6.750	6	5.250	11	14.500	4	3.800
	dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	2	500	0	0	4	1600	0	0
2014	świadczenie na pokrycie kosztów związanych ze zdarzeniami losowymi itp.	0	0	1	300	0	0	0	0
	świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	7	6.700	2	2.000	15	21.760	3	3.000
	dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	0	0	0	0	10	3.620	6	2.100

Źródło: sprawozdanie MPiPS

Legenda: L.Ś.- liczba świadczeń, K – kwota.

W tabeli poniżej przedstawiono całkowitą sumę wydatków fakultatywnych na rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka w powiecie nakielskim w latach 2012-2014 wraz z procentowym uwzględnieniem dynamiki wydatków.

Tabela 21. *Wydatki fakultatywne na rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka w latach 2012-2014.*

Okres	2012	2013	2014
Kwota	15294,00 zł	39677,00	90545,00
Dynamika %	-	259%	228%

Źródło: dane PCPR

2.5.3. Szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze

Warunki jakie musi spełniać osoba kandydująca do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowe są ściśle określone w ustawie. Rekrutacja i dobór kandydatów jest zadaniem własnym powiatu. Zadaniem organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w tym zakresie są m.in.: kierowanie na szkolenie, organizacja szkoleń, kwalifikowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinii o spełnianiu warunków oraz ocenę predyspozycji i motywacji do sprawowania pieczy zastępczej. Ostateczną decyzję w tej sprawie podejmuje każdorazowo sąd opiekuńczy powierzając skonkretyzowanym kandydatom pieczę zastępczą nad dzieckiem.

Szkolenie rodzin zastępczych stanowi istotny element systemu rodzinnej pieczy zastępczej. Odpowiednie przygotowanie merytoryczne i praktyczne pozwala im sprostać trudom rodzicielstwa zastępczego. Szkolenie jest przeprowadzane na podstawie programów szkoleniowych dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej, zatwierdzonych decyzją Ministra Pracy i Polityki Społecznej. W przypadku rodziny zastępczej spokrewnionej szkolenie może być prowadzone według indywidualnych programów, zależnie od potrzeb rodziny i dziecka.

Szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze w powiecie nakielskim prowadzi obecnie dwóch pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią, którzy to uzyskali odpowiednie uprawnienia. Wcześniej usługa szkolenia była opłacana ze środków budżetu nakielskiego (rocznie ok. 10 000 zł). Szkolenie podstawowe obejmuje

50 godzin dydaktycznych i 10 godzin praktyk w rodzinach zastępczych zawodowych. Szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe i prowadzących rodzinne domy dziecka trwa 65 godzin dydaktycznych i 10 godzin praktyk w pogotowiu rodzinnym i placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.

Tabela 22. *Liczba osób przeszkolonych i będących w trakcie szkolenia na rodziny zastępcze w latach 2012-2014.*

Rok	Osoby szkolone na rodziny zastępcze		
	Osoby z powiatu nakielskiego	Osoby spoza powiatu nakielskiego	Razem
2012	12	1	13
2013	13	0	13
2014	4	2	6

Źródło: dane PCPR

W roku 2014 szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze i prowadzących rodzinne domy dziecka rozpoczęło się 6 listopada i zakończyło 19 marca 2015r. W szkoleniu wzięło udział 6 osób (dwa małżeństwa i dwie osoby niepozostające w związku małżeńskim). Jedno małżeństwo przeszkoliło się prowadzących rodzinny dom dziecka, drugie małżeństwo przeszkoliło się na rodzinę zastępczą zawodową, dwie osoby niepozostające w związku małżeńskim przeszkoliły się na rodzinę zastępczą niezawodową, aby pełnić tę funkcję dla dzieci z którymi są spokrewnione.

Niepokojące jest radykalne zmniejszenie kandydatów na szkolenie w roku 2014.

2.6. Dzieci z powiatu nakielskiego na terenie innych powiatów

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej na terenie innego powiatu, powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej ponosi wydatki na jego utrzymanie w łącznej kwocie świadczeń przysługujących danej rodzinie zastępczej. W związku z powyższym powiat podpisuje w tym zakresie porozumienie. Powiat Nakielski przyjmując dziecko z innego powiatu zawiera

z tym powiatem porozumienie w sprawie wysokości wydatków na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej na terenie powiatu nakielskiego.

W tabeli nr 20 przedstawiono zawarte porozumienia dotyczące środków finansowych przekazywanych za pobyt dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu nakielskiego oraz innych powiatów.

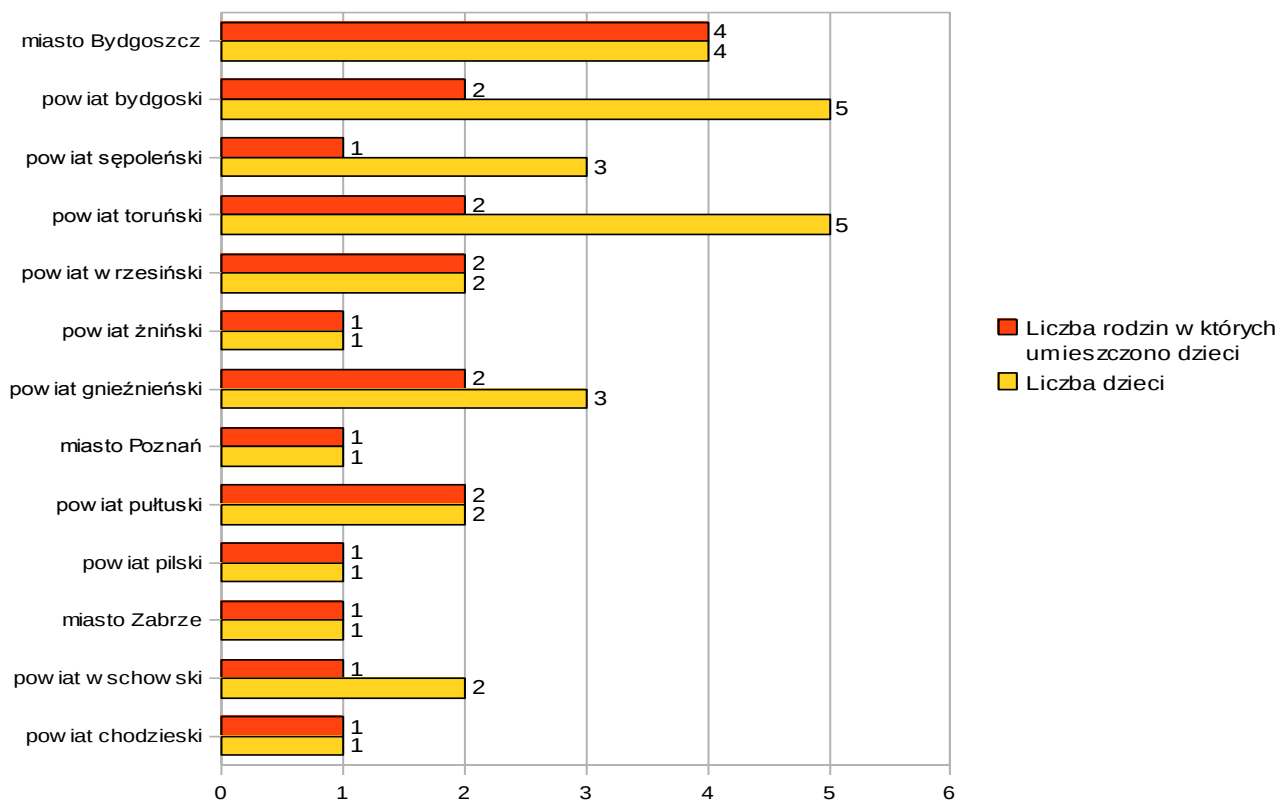
Tabela 23. *Porozumienia dotyczące przekazywania środków finansowych za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych na terenie powiatu nakielskiego oraz innych powiatów.*

Rok	Dzieci z powiatu nakielskiego w rodz. zastępczych na terenie innych powiatów			Dzieci z innych powiatów w rodz. zastępczych na terenie powiatu nakielskiego		
	Liczba porozumień	Liczba dzieci	Kwota świadczeń	Liczba porozumień	Liczba dzieci	Kwota świadczeń
2012	21	31	408.659 zł	18	26	280.647 zł
2013	24	35	466.086 zł	20	29	322.137 zł
2014	22	32	417.181 zł	23	32	341.000 zł

Źródło: sprawozdanie MPiPS

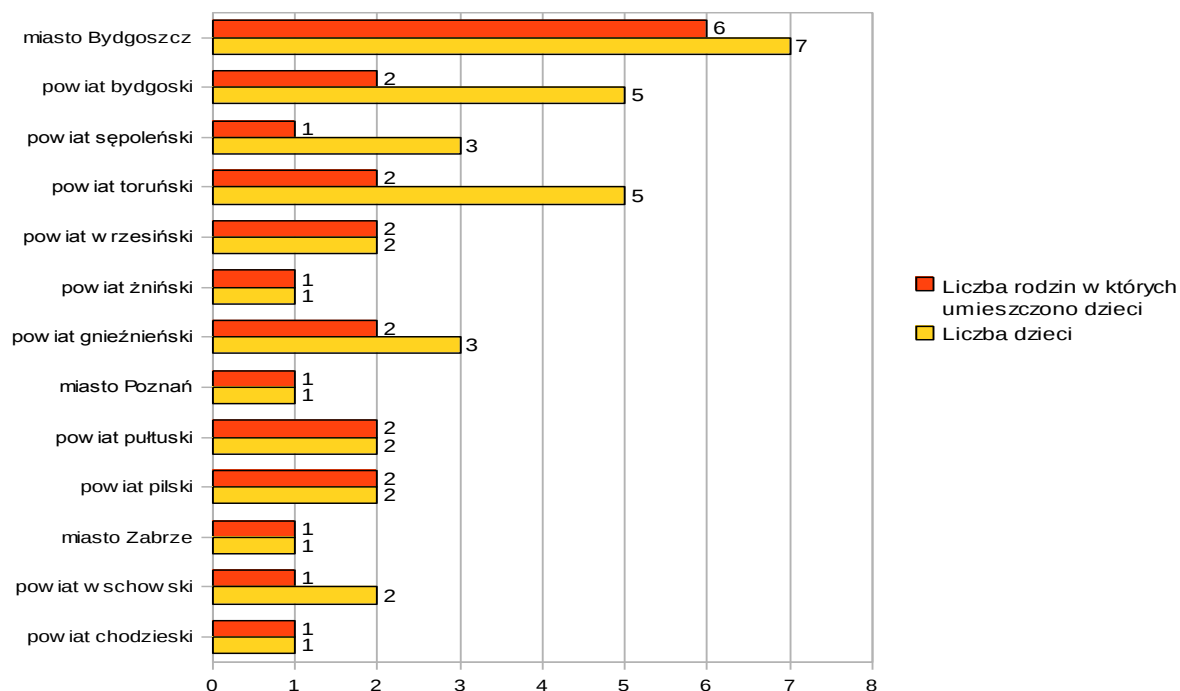
Poniższe wykresy nr 11, 12 i 13 prezentują ilość dzieci z powiatu nakielskiego oraz liczbę rodzin zastępczych, w których są umieszczone z uwzględnieniem podziału na powiaty.

Wykres 11. Liczba dzieci z powiatu nakielskiego umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów w roku 2012.

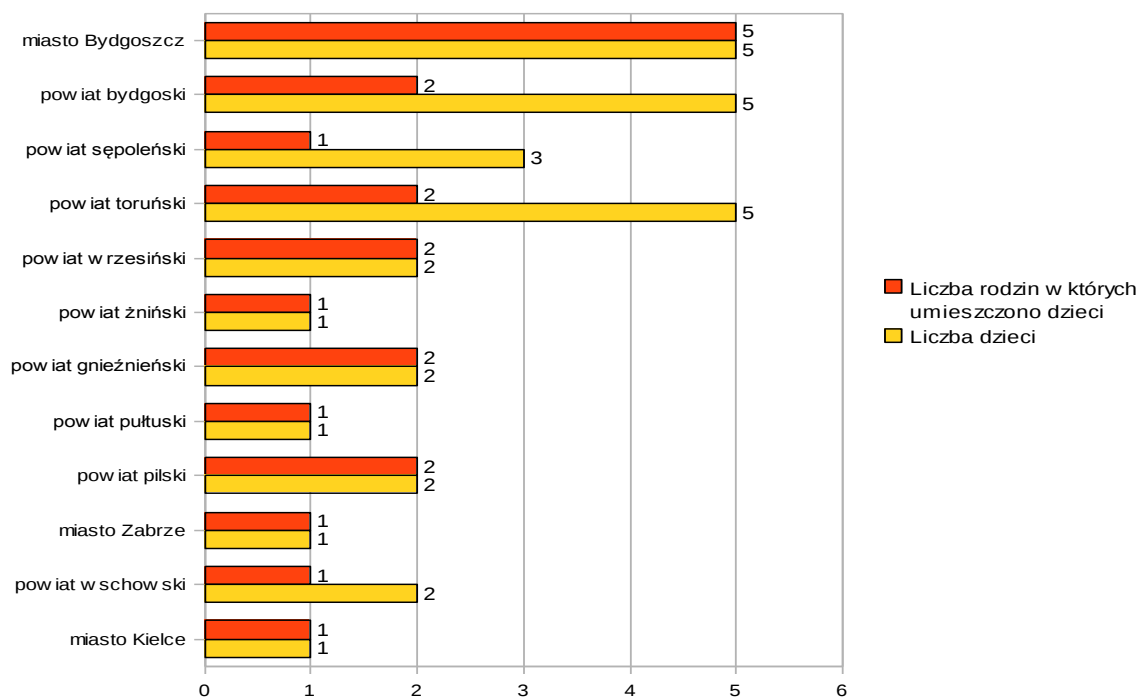
Źródło: dane PCPR

Wykres 12. Liczba dzieci z powiatu nakielskiego umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów w roku 2013.

Źródło: dane PCPR

Wykres 13. Liczba dzieci z powiatu nakielskiego umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów w roku 2014.

Źródło: dane PCPR

Analizując wykresy można zauważyć, że ilość dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej poza powiatem na przestrzeni lat nie ulegała znacznej zmianie. W roku 2012 było 31 takich dzieci, w roku 2013 – 35, natomiast w roku 2014 – 30 dzieci. Obecnie największa ilość dzieci z powiatu nakielskiego umieszczona jest w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie miasta Bydgoszcz (5 osób), powiatu bydgoskiego (5 osób) oraz powiatu toruńskiego (5 osób).

W związku z brakiem placówek opiekuńczo- wychowawczych typu socjalizacyjnego oraz interwencyjnego na terenie Powiatu Nakielskiego dzieci, które w drodze orzeczenia sądu muszą znaleźć się w placówce, kierowane są do różnych placówek po za terenem powiatu. W związku z tym w celu realizacji skierowań zawierane są porozumienia/umowy między powiatami o przyjęciu dziecka i ponoszeniu odpłatności za jego pobyt w placówce.

Tabela 24. *Liczba dzieci z powiatu nakielskiego przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza powiatem w latach 2012-2014.*

Powiat	Liczba dzieci		
	2012	2013	2014
Aleksandrowski	1	1	1
Brodnicki	8	8	8
bydgoski grodzki	2	-	-
czarnkowsko-trzcianecki	1	1	1
Gnieźnieński	1	-	-
Inowrocławski	5	4	4
Miasto Gdańsk	-	-	1
Olkuski	1	1	-
Sępoleński	9	9	-
Świecki	5	5	3
Wągrowiecki	1	1	-
Wrzesiński	2	2	2
Rypiński	-	-	7
Żniński	5	6	6
RAZEM:	42	38	33

Źródło: dane PCPR

Tabela przedstawia liczbę dzieci przebywających w placówkach podczas całego roku kalendarzowego. W roku 2014 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów przebywało 33 dzieci z powiatu nakielskiego. Natomiast według stanu na dzień 31.12.2014r. poza powiatem w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało 26 dzieci. Wynika to z faktu zmiany typu placówki przez 7 rodzeństwa oraz usamodzielnienia się wychowanków placówek bądź też przejście do rodzinnej pieczy zastępczej. Spadek liczby dzieci umieszczonych poza powiatem nakielskim w 2014r. wiąże się z przyjęciami dzieci do otwartej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Szubinie.

Od 1 stycznia 2005 roku Powiat jest zobowiązany ponosić koszty pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych umieszczonych na terenie innych powiatów. Wysokość tych kosztów jest równa średniemu miesięcznemu kosztowi utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej ustalonej przez Starostę Powiatu prowadzącego daną placówkę.

Tabela 25. Środki finansowe przekazane na pobyt dzieci z powiatu nakielskiego w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów w latach 2012-2014.

Kwota przekazana do placówek opiekuńczo-wychowawczych poza powiatem nakielskim na utrzymanie dzieci z powiatu nakielskiego.		
2012	2013	2014
1 552 009,12 zł	1 217 109, 93 zł	917.933,41 zł

Źródło: dane PCPR

Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie województwa kujawsko-pomorskiego charakteryzuje się znaczną rozbieżnością. Jednak, gdy powiat nie posiada własnej placówki nie ma wpływu na transfer środków finansowych przekazywanych do innego powiatu. W Polsce istnieje duży deficyt miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Od momentu wydania przez Sąd właściwego orzeczenia o umieszczeniu dziecka w placówce do czasu jego praktycznej realizacji upływa sporo czasu lub nawet realizacji postanowienia nie jest możliwa. Powiaty prowadzące placówki często nie są zainteresowane przyjmowaniem dzieci spoza swojego obszaru, gdyż nie chcą ryzykować sytuacji kiedy same nie będą mogły wypełnić postanowienia sądu.

2.7. Sytuacja osób pełnoletnich opuszczających pieczę zastępczą lub pozostających w niej.

Rozwiązania zawarte w ustawie, dotyczące pełnoletnich wychowanków różnych form pieczy zastępczej umożliwiają im pozostanie w dotychczasowych rodzinach zastępczych, pod warunkiem kontynuowania nauki do ukończenia 25 roku życia. Rodzina zastępcza w tym czasie otrzymuje w dalszym ciągu świadczenie na utrzymanie dziecka. Natomiast w sytuacji, gdy wychowanek zechce opuścić rodzinę zastępczą i kontynuować naukę, otrzymuje środki na kontynuowanie nauki, obecnie już bez kryterium dochodowego, a następnie środki na usamodzielnienie i zagospodarowanie. Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletniości, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną przysługuje pomoc na usamodzielnienie. Przez osobę usamodzielnianą rozumie się również osobę, której pobyt w rodzinnej pieczy zastępczej ustał na skutek śmierci osób tworzących rodzinę zastępczą lub osoby prowadzącej rodzinny dom dziecka, w okresie 6 miesięcy przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletniości. Pomoc ta może mieć charakter pieniężny (przyznanie świadczenia pieniężnego) lub niepieniężny (pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej). Dodatkowo, formą pomocy dla osób usamodzielnianych zapewnianą przez powiat jest udzielanie wsparcia w procesie usamodzielnienia.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wychowankowie opuszczający rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka i placówki opiekuńczo-wychowawcze otrzymują:

- pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki w wysokości nie mniejszej niż 500 zł miesięcznie,
- pomoc pieniężną na usamodzielnienie w wysokości nie mniej niż:
 - 6600 zł jeśli przebywali w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat,
 - 3300 zł jeśli przebywali w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat,
 - 1650 zł jeśli przebywali w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku.
- pomoc na zagospodarowanie jest wypłacana jednorazowo nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia, w wysokości nie niższej niż 1500 zł

a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż 3000 zł.

Wychowankom opuszczającym młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, ośrodki szkolno-wychowawcze i zakłady poprawcze udzielana jest :

- pomoc pieniężną na usamodzielnienie w wysokości od 100% do 300% podstawy 1647 zł. (w zależności od długości pobytu w placówce),
- pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki w wysokości 30% podstawy 1647 zł tj. 494,30 zł.,
- pomoc rzeczowa na usamodzielnienie w wysokości do 300% podstawy, z wyjątkiem osób, które mają orzeczone umiarkowany lub znaczny stopień niepełnosprawności w wysokości 300% podstawy.

Tabela 26. *Pomoc na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki dla pełnoletnich wychowanków z rodzin zastępczych.*

Rok	Pomoc na kontynuowanie nauki		Pomoc pieniężna na usamodzielnienie		Pomoc rzeczowa na usamodzielnienie	
	Liczba wychowanków	Kwota świadczeń (zł)	Liczba wychowanków	Kwota świadczeń (zł)	Liczba wychowanków	Kwota świadczeń (zł)
2012	21	92.093	9	39.528	4	8.235
2013	18	69.968	7	29.664	4	10.320
2014	17	78.758	7	31.323	4	8.359

Źródło: sprawozdanie MPiPS

Tabela 27. *Pomoc na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki dla pełnoletnich wychowanków z placówek opiekuńczo-wychowawczych, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków szkolno-wychowawczych i zakładów poprawczych.*

Rok	Pomoc na kontynuowanie nauki		Pomoc pieniężna na usamodzielnienie		Pomoc rzeczowa na usamodzielnienie	
	Liczba wychowanków	Kwota świadczeń (zł)	Liczba wychowanków	Kwota świadczeń (zł)	Liczba wychowanków	Kwota świadczeń (zł)
2012	19	62.831	8	40.390	11	30.529
2013	19	70.272	5	27.813	6	13.163
2014	22	82.821	3	16.482	1	1.500

Źródło: sprawozdanie MPiPS

2.8. Świadczenia na rzecz kosztów utrzymania dzieci przebywających w pieczy zastępczej ponoszone przez gminy i rodziców biologicznych.

W ponoszeniu wydatków na dzieci umieszczone w pieczy zastępczej po 1 stycznia 2012 r. partycypuje gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej. Gminy rozpoczęły współfinansowanie pobytu dzieci – mieszkańców danej gminy – według zasady: 10% kosztów pobytu dziecka w pieczy zastępczej po umieszczeniu w pierwszym roku po wejściu w życie ustawy, tj. w 2012 r., 30% – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej i 50% – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Zasady te mają odniesienie jedynie do dzieci umieszczonych od 2012r.

Tabela 28. Koszty na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w instytucjonalnej pieczy zastępczej partycypowane przez gminy.

		Gmina									
		Nakło		Szubin		Kcynia		Mrocza		Sadki	
		L. DZ.	K (zł)	L. DZ.	K (zł)	L. DZ.	K (zł)	L. DZ.	K (zł)	L. DZ.	K (zł)
2012	10%	2	3.609,25	1	525,40	2	0*	0	0	0	0
	30%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	50%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2013	10%	1	3.157,60	2	2.424,80	3	11.985,70	0	0	0	0
	30%	0	0	1	892,48	2	1.902,62	0	0	0	0
	50%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2014	10%	8	14.123,14	0	0	9	32.059,78	0	0	0	0
	30%	0	0	1	3.893,53	3	23.909,20	0	0	0	0
	50%	0	0	0	0	2	6.487,53	0	0	0	0

* w roku 2012 Gmina Kcynia nie została obciążona wydatkami za pobyt dzieci w POW w Brodnicy z uwagi na brak podpisanego porozumienia

Źródło: sprawozdanie MPiPS

Legenda:

L.DZ. – liczba dzieci, K – kwota.

Tabela 29. Koszty na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej partycypowane przez gminy.

		Gmina									
		Nakło		Szubin		Kcynia		Mrocza		Sadki	
		L. DZ.	K (zł)	L. DZ.	K (zł)	L. DZ.	K (zł)	L. DZ.	K (zł)	L. DZ.	K (zł)
2012	10%	3	2.812,67	3	2.932,07	2	1.320,01	1	759,68	1	1.013,32
	30%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	50%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2013	10%	14	10.278,68	3	2.510,99	4	5.421,72	3	1.973,25	4	4.819,97
	30%	3	5464,85	0	0	0	0	1	1.829,03	1	1.400,93
	50%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2014	10%	21	23.542,27	8	4.049,66	5	3.306,96	4	3.318,21	2	575,75
	30%	14	22.637,59	3	2.923,41	3	5.930,03	2	6.105,05	3	6.753,35
	50%	2	1.275,65	0	0	0	0	1	3.047,39	0	0

Źródło: sprawozdanie MPiPS

Legenda:

L.DZ. – liczba dzieci,

K – kwota.

W związku z tym, iż od stycznia 2012 roku Gminy zobowiązane są w partycypowaniu kosztów utrzymania dzieci w pieczy zastępczej gminy Nakło nad Notecią, Mrocza oraz Kcynia zobowiązane były w roku 2014 do przekazywania powiatowi nakielskiemu zwrotu 50% poniesionych wydatków na opiekę i wychowanie umieszczonych w pieczy zastępczej. Analizując powyższe tabele można zauważyć iż nastąpił wzrost liczby dzieci umieszczonych w instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 193 Ustawy za pobyt dziecka w pieczy zastępczej rodzice ponoszą miesięczną opłatę w wysokości miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w pałcówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym. W związku z tym wszczęto

postępowania administracyjne w celu ustalenia bądź ostawienia od ustalenia rodzicom biologicznym odpłatności za pobyt dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Tabela 30. Ilość wydanych decyzji dla rodziców biologicznych w latach 2012-2014.

Rok	Liczba rodziców biologicznych	Liczba wydanych decyzji odstępujących od ustalenia opłaty za pobyt dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba wydanych decyzji ustalających opłatę za pobyt dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej
2012	186	257	30
2013	179	224	45
2014	170	276	36

Źródło: dane PCPR

2.9. Analiza SWOT – piecza zastępcza w powiecie nakielskim

Mocne strony:	Słabe strony:
- docenianie przez władze lokalne znaczenia i wartości idei rodzicielstwa zastępczego, - identyfikacja celów poprzez dokonanie diagnozy potrzeb, - działalność PCPR w Nakle nad Notecią - wykwalifikowana, sprawna i doświadczona kadra pracowników, - system szkoleń dla kandydatów dla rodzin zastępczych, - współpraca jednostek pomocy społecznej na terenie powiatu.	-bardzo dużo rodzin spokrewnionych a zbyt mała liczba niespokrewnionych z dzieckiem i zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem, - ubożenie społeczeństwa lokalnego, - niska skuteczność pracy z biologiczną rodziną dziecka, - brak kandydatów do tworzenia nowych rodzin zastępczych, -duża liczba przeprowadzonych w gminie Nakło nad Notecią interwencji w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, -brak propozycji dla młodzieży w procesie usamodzielnienia, - zwiększająca się liczba dzieci nie mogących liczyć na wsparcie i opiekę rodzin naturalnych, -brak wolontariuszy.
Szanse:	Zagrożenia:
- akcja promująca rodzicielstwo zastępcze w lokalnych mediach, -dostęp do funduszy strukturalnych Unii Europejskiej; możliwość korzystania z środków EFS, -zwiększenie liczby zawodowych rodzin zastępczych i rodzin niespokrewnionych z dzieckiem, - praca z naturalną rodziną dziecka w celu umożliwienia mu powrotu do niej.	- zjawisko tzw. negatywnej motywacji (podejmowanie funkcji rodziny zastępczej głównie z powodów finansowych), - rozproszenie podmiotów realizujących zadania dotyczące wspierania rodzin, naturalnych oraz rozwoju pieczy zastępczej.

3. Podstawy prawne Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej

Aktualne zagadnienia dotyczące rozwoju pieczy zastępczej regulują przepisy Ustawy. Zgodnie z art. 180 pkt. 1 do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3 - letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Stosownie do art. 182 Ustawy, dyrektor powiatowego centrum pomocy rodzinie składa zarządowi powiatu coroczne sprawozdanie z działalności powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz przedstawia zestawienie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej. Wykonanie Programu jest tutaj jedną z ważnych przesłanek do oceny pieczy zastępczej w powiecie nakielskim.

4. Cel Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej

Celem głównym programu jest:

- budowanie skutecznego systemu pieczy zastępczej poprzez rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej i wsparcie istniejących rodzin zastępczych w powiecie nakielskim, a także poprzez przyjazne nastawienie do instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Cel główny będzie realizowany przez następujące cele szczegółowe:

1. Tworzenie warunków dla efektywnego rozwoju pieczy zastępczej.
2. Prowadzenie kampanii promującej idee rodzicielstwa zastępczego w powiecie nakielskim,
3. Pozyskiwanie kandydatów do tworzenia rodzin zastępczych zawodowych, zawodowych specjalistycznych i zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego.
4. Kwalifikowanie kandydatów na rodziny zastępcze poprzez wydawanie opinii o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej.
5. Prowadzenie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji na rodziny zastępcze.
6. Poszerzanie oferty dostępności do usług specjalistycznych, w tym rozwój specjalistycznego poradnictwa rodzinnego dla osób prowadzących rodzinne formy opieki zastępczej.
7. Pomoc w usamodzielnianiu wychowanków pieczy zastępczej.
8. Zapewnienie wsparcia dla rodzin zastępczych ze strony rodzin pomocowych.

9. Szkolenia zewnętrzne i podnoszenie kompetencji pracowników zatrudnionych w zespole ds. pieczy zastępczej w zakresie wsparcia i współpracy z różnymi formami pieczy zastępczej.
10. Zapewnienie osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą pomocy prawnej w szczególności w zakresie prawa rodzinnego.
11. Współpraca z gminnymi ośrodkami pomocy społecznej, sądami i podmiotami leczniczymi, instytucjami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi oraz kościołami.
12. Systematyczne szkolenia i podnoszenie kompetencji rodziców zastępczych.
13. Diagnozowanie oraz monitorowanie zaspokojenia potrzeb w zakresie zapewnienia dzieciom pozbawionym opieki rodziców naturalnych rodzinnej opieki zastępczej.
14. Budowa wolontariatu na rzecz rodzicielstwa zastępczego.

4.1. Planowane rezultaty

1. Stworzenie systemu, który umożliwi umieszczenie większej liczby dzieci pozbawionych opieki w rodzinnej formie pieczy zastępczej.
2. Ograniczenie liczby dzieci kierowanych do placówek opiekuńczo-wychowawczych.
3. Stworzenie systemu wolontariatu na rzecz rodzicielstwa zastępczego.
4. Tworzenie środowisk wychowawczych przyjaznych dziecku.
5. Zapewnienie specjalistycznej opieki rodzinom zastępczym.

5. Wymierne efekty realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w latach 2012-2015

Od roku 2012 kontynuowano realizację przyjętego Uchwałą Nr XXII/269/2012 Rady Powiatu w Nakle nad Notecią w dniu 26 września 2012r. Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Nakielskiego na lata 2012-2014 poprzez podpisanie z jednym małżeństwem umowy na pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej o charakterze pogotowia rodzinnego i z osobami prowadzącymi rodzinę zastępczą zawodową o charakterze pogotowia rodzinnego umowę na prowadzenie rodzinnego domu dziecka. Rodziny te zgodnie z aneksem do umowy przekształciły się dopiero w 2013r. i wtedy też przyjęto pierwsze dzieci do pieczy zastępczej. Realizacja Programu polegała również na szkoleniu kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe i prowadzących rodzinny dom dziecka

w celu zwiększenia liczby osób mogących przyjąć dzieci do rodzinnej pieczy zastępczej. W 2014 roku udało się osiągnąć stan 8 rodzin zawodowych, w tym 3 pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz 2 rodzinnych domów dziecka. W roku 2011 w powiecie nakielskim istniały jedynie 3 rodziny zawodowe. Stanowi to ogromny postęp i dowód rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej na naszym obszarze.

W Zespole ds. Pieczy Zastępczej w okresie do 01.01.2014r. do 31.12.2014r. było zatrudnionych 4 starszych specjalistów pracy socjalnej w tym jeden etat kierownika Zespołu ds. Pieczy Zastępczej oraz dwóch koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. W ramach pracy Zespołu dokonywane są nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy oceny sytuacji dzieci powyżej 3 roku życia i nie rzadziej niż co 3 miesiące w przypadku dzieci do 3 roku życia umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej. Wiąże się to z koniecznością współpracy ze szkołą, ośrodkami pomocy społecznej i rodziną zastępczą. Na podstawie oceny sporządzane są opinie przekazywane do Sądu - Wydział Rodzinny i Nieletnich oraz opracowywane są plany pracy z dzieckiem. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje również oceny rodziny zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią corocznie w maju obchodzi Dzień Rodzicielstwa Zastępczego. W maju 2014 r. w związku z obchodami tego dnia zorganizowano konkurs plastyczny pod honorowym patronatem Starosty Nakielskiego na plakat promujący rodzicielstwo zastępcze. Adresatami konkursu były dzieci i młodzież ze szkół i placówek oświatowych z terenu powiatu nakielskiego oraz dzieci z rodzin zastępczych. W konkursie wzięło udział ponad 100 dzieci i młodzieży z naszego powiatu. Powołano komisję konkursową w skład której weszło dwoje wychowanków placówki opiekuńczo-wychowawczej w Szubinie i dwoje artystów. Konkurs rozstrzygnięto dnia 13.06.2014r. Przyznano trzy nagrody główne w trzech kategoriach wiekowych (uczniowie szkół podstawowych, szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych). Dziewięcioro zwycięzców konkursu otrzymało nagrody rzeczowe oraz dyplomy.

W dniu 27.10.2014r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią zorganizowało szkolenie dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka funkcjonujących na terenie powiatu na temat *Potrzeby rozwojowe dzieci w różnym wieku i sposoby ich zaspokojenia*. W szkoleniu wzięło udział 40 osób pełniących funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej, niezawodowej, zawodowej i prowadzących rodzinne domy dziecka. Uczestnicy szkolenia otrzymali zaświadczenia o ukończonym szkoleniu. Z ankiet przeprowadzonych po szkoleniu wynika, że rodzice zastępczy byli zadowoleni

z zaprezentowanej tematyki a także wyrazili chęć udziału w kolejnych organizowanych przez Centrum szkoleniach.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią włączyło się aktywnie w kampanię społeczną, mającą za zadanie promowanie rodzinnych form opieki zastępczej poprzez: informacje w lokalnej prasie i mediach, ogłoszenia o prowadzonych szkoleniach dla rodzin zastępczych oraz zamieszczanie ogłoszeń na stronie internetowej PCPR i Biuletynie Informacji Publicznej.

6. Działania i regulacje prawne związane z wprowadzeniem Programu

Zgodnie z art. 76 ust. 1 Ustawy, organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest jednostka organizacyjna powiatu, lub podmiot któremu powiat zlecił organizację tego zadania na podstawie art. 190 Ustawy. Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie nakielskim jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie wyznaczone przez Starostę Nakielskiego zarządzeniem nr 94/2011 z dnia 27 września 2011 roku. Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Centrum, w jednostce funkcjonuje Zespół ds. Pieczy Zastępczej oraz Zespół Koordynatorów Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Wszelkie działania podejmowane przez organizatora pieczy zastępczej będą skierowane na realizację celów określonych w Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią, które przy realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej będzie współpracowało z następującymi podmiotami działającymi na obszarze powiatu nakielskiego:

- rodzinami zastępczymi,
- rodzinami pomocowymi,
- placówkami opiekuńczo – wychowawczymi,
- policją,
- ośrodkami pomocy społecznej,
- wydziałami rodzinnymi sądów,
- kuratorami sądowymi,
- organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej, zgodnie z Ustawą został zobligowany do wykonywania następujących zadań:

1. Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
2. Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnieniu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej.
3. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
4. Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby.
5. Zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych.
6. Organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomoc wolontariuszy.
7. Współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z ośrodkami pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi.
8. Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną a pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.
9. Zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w szczególności w zakresie prawa rodzinnego.
10. Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej.
11. Prowadzenie działalności diagnostyczno- konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno- pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców objętych tą pieczę.

12. Przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
13. Zapewnienie rodzinom zastępczym zawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.
14. Organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.
15. Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.

Zgodnie z art. 77 Ustawy, rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynatora wyznacza organizator rodzinnej pieczy zastępczej, po zasięgnięciu opinii odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka.

Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

1. Udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
2. Przygotowanie, we współpracy z asystentem rodziny i odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, planu pomocy dziecku;
3. Pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
4. Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
5. Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
6. Udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
7. Przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Koordinator rodzinnej pieczy zastępczej jest zobowiązany do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną.

Zgodnie z art. 180 pkt 1 Ustawy Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej powinien zawierać m. in. coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Biorąc pod uwagę dane dotyczące funkcjonowania pieczy zastępczej oraz informacje gmin na temat zagrożeń środowisk biologicznych dzieci, uwzględniając możliwości finansowe powiatu nakielskiego, a także planowane przekształcenia rodzin zawodowych w rodzinne domy dziecka, ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2015 -2017 jak na poniższym schemacie.

Schemat 2. Limit planowanych rodzin zastępczych zawodowych na lata 2015-2017

2015	2016	2017
9 rodzin zastępczych zawodowych	9 rodzin zastępczych zawodowych	10 rodzin zastępczych zawodowych

Zgodnie z artykułem 39 ust. 1 pkt 2 Ustawy, jedną z form rodzinnej pieczy zastępczej są rodzinne domy dziecka. Zakładając ciągły i wielotorowy rozwój pieczy zastępczej w powiecie nakielskim, planowane jest utworzenie w latach 2015- 2017 rodzinnych domów dziecka w następujących ilościach:

Rok 2015 – 4 rodzinne domy dziecka,

Rok 2016 – 4 rodzinne domy dziecka,

Rok 2017- 5 rodzinnych domów dziecka.

Zakłada się, iż rodzinne domy dziecka będą tworzone m. in. na podstawie wniosków zawodowych rodzin zastępczych dotyczących przekształcenia ich w tę formę rodzinnej pieczy zastępczej.

6.1 Harmonogram działań na lata 2015-2017

Tabela 31. *Harmonogram działań na lata 2015-2017*

Nr	Zadanie	Działanie	Realizator	Współpracujące w realizacji	Termin realizacji
I.	Przygotowanie warunków do rozwoju pieczy zastępczej i realizowania celów wyznaczonych w powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej	1. Organizacja rodzinnej pieczy zastępczej: 1.1. Zatrudnienie 3 koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. 1.2. Powołanie Zespołu Koordynatorów Rodzinnej Pieczy Zastępczej. 1.3. Prowadzenie kampanii społecznej, mającej za zadanie promowanie rodzinnych form opieki zastępczej: • informacje w lokalnej prasie i mediach; • ogłoszenia o prowadzonych szkoleniach dla rodzin zastępczych; • zamieszczanie ogłoszeń na stronie internetowej PCPR i Biuletynie Informacji Publicznej. 1.4. Uroczyste obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego	PCPR w Nakle nad Notecią	Szkoły, parafie, lokalne media	2015-2017 marzec 2015 2015-2017 maj 2015-2017
		2. Nabór, szkolenie i kwalifikowanie kandydatów na rodziny zastępcze oraz prowadzących rodzinne domy dziecka. 2.1. Wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnieniu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej.			2015-2017
		2.2. Utworzenie rodzin zastępczych oraz kierowanie do nich dzieci. 2.2.1. Określenie corocznego limitu rodzin zastępczych zawodowych.			2015-2017 2015
II.	Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej	2.3. Przygotowywanie rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka na przyjęcie dziecka do pieczy zastępczej: 2.3.1. Udzielenia rodzinie zastępczej/prowadzącym RDD szczegółowych informacji o dziecku i jego sytuacji rodzinnej (nie później niż 7 dni przed przyjęciem dziecka). 2.3.2. Przekazanie rodzinie zastępczej (najpóźniej dzień przed przyjęciem dziecka: odpisu aktu urodzenia, aktu zgonu rodzica, dokumentacji o stanie zdrowia dziecka, dokumentów szkolnych, diagnozy psychofizycznej dziecka, ewentualnego planu pracy z rodziną.	PCPR w Nakle nad Notecią		2015-2017

III.	Stała współpraca ze środowiskiem lokalnym	3. 1. Współpraca z gminnymi ośrodkami pomocy społecznej: 3.1. 1. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej będzie uczestniczył przy opracowaniu przez asystenta rodziny zatrudnionego przez gminę planu pracy z rodziną dziecka, które zostało umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. Plan będzie skoordynowany z planem pomocy dziecku, które zostało umieszczone w pieczy zastępczej. 3.1.2. Partycypacja gminy właściwej ze względu na miejsce zamieszkania dziecka w częściowym ponoszeniu kosztów jego utrzymania w rodzinnej pieczy zastępczej odpowiednio w wysokości: a). 10 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, b) 30 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, c) 50 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej 3.1.3. Partycypacja gminy właściwej ze względu na miejsce zamieszkania dziecka w częściowym ponoszeniu kosztów jego utrzymania w instytucjonalnej pieczy zastępczej odpowiednio w wysokości: a) 10 % – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, b) 30 % – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, c) 50 % – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej - średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka albo środków finansowych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz środków finansowych na bieżące funkcjonowanie tej placówki. 3.2. Stała współpraca z Sądami oraz organami pomocniczymi. 3.2.1. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej informuje co najmniej raz na 6 miesięcy właściwy sąd o całokształcie sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej poprzez przekazanie oceny sytuacji dziecka. 3.3. Współpraca z podmiotami leczniczymi. 3.4. Organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy. 3.5. Współpraca z instytucjami oświatowymi, szkołami, przedszkolami i placówkami wsparcia dziennego. 3.6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami.	PCPR w Nakle nad Notecią	ośrodki pomocy społecznej, sądy rejonowe, podmioty lecznicze, szkoły, parafie, organizacje pozarządowe	2015-2017
------	---	---	--------------------------	--	-----------

IV.	Przywileje dla rodzin zastępczych	4.1. Raz w roku dofinansowanie do zorganizowanych form wypoczynku letniego na każde dziecko dla rodzin zastępczych, w których wychowuje się troje i więcej dzieci.	PCPR w Nakle nad Notecią		2015-2017
V.	Objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną wszystkich rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka i dzieci w nich umieszczonych	5.1. Priorytetowy dostęp rodzin zastępczych do usług poradni psychologiczno-pedagogicznych i jednostek specjalistycznego poradnictwa.	PCPR w Nakle nad Notecią	Poradnie specjalistyczne, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	2015-2017
VI.	Zapewnienie pomocy prawnej	6.1. Zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego	PCPR w Nakle nad Notecią	Radca prawny w PIK	2015-2017
VII.	Systematyczne szkolenia i poradnictwo dla rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinne domy dziecka	7.1. Systematyczne podnoszenie kwalifikacji rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka poprzez udział w specjalistycznych szkoleniach. 7.2. Zapewnienie rodzinom zastępczymi prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.	PCPR w Nakle nad Notecią	MPiPS, firmy szkoleniowe, specjaliści z określonych dziedzin	2015-2017
VIII.	Szkolenia dla kadry pracującej z rodzinami zastępczymi.	8.1. Szkolenie specjalistów w zakresie wsparcia i współpracy z rodziną zastępczą 8.1.1. Organizowanie specjalistycznych szkoleń dla pracowników współpracujących z rodzinami zastępczymi.	PCPR w Nakle nad Notecią	MPiPS, firmy szkoleniowe, specjaliści z określonych dziedzin, ROPS	2015-2017
IX.	Pomoc w usamodzielnieniu wychowanków pieczy zastępczej.	9.1. Wczesne przygotowanie wychowanków pieczy zastępczej do usamodzielnienia. 9.2. Wsparcie wychowanków w doskonaleniu umiejętności prospołecznych oraz aktywnym poruszaniu się na rynku pracy. 9.3. Współpraca z instytucjami w celu pozyskania różnych form mieszkań dla usamodzielnianych wychowanków (mieszkanie chronione, mieszkanie socjalne). 9.4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi wspierającymi wychowanków pieczy zastępczej. 9.5. Przyznawanie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie.		Placówka opiekuńczo-wychowawcza, rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, szkoły, opiekunowie procesu usamodzielnienia, PUP, organizacje pozarządowe, gminy	2015-2017

X.	Organizowanie wsparcia dla rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka przez zapewnienie rodzin pomocowych.	10.1. Zapewnienie wsparcia ze strony rodzin pomocowych w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. 10.1.1. Powierzenie rodzinie pomocowej pieczy nad dzieckiem w okresie czasowego niesprawowania nad nim opieki przez rodzinę zastępczą związku z wypoczynkiem, udziałem w szkoleniach lub pobytem w szpitalu. 10.1.2. Powierzenie rodzinie pomocowej pieczy nad dzieckiem w okresie czasowego niesprawowania nad nim opieki przez rodzinę zastępczą związku z nieprzewidzianymi trudnościami lub zdarzeniami losowymi.	PCPR w Nakle nad Notecią	rodziny pomocowe	2015-2017
XI.	Wolontariat.	11.1. Rozwój wolontariatu jako forma wsparcia dla rodzin zastępczych. 11.2. Rozwój wolontariatu na rzecz dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej.	PCPR w Nakle nad Notecią	Gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy, zakłady Poprawcze	2015-2017
XII.	Finansowanie świadczeń Pieniężnych	12.1. Finansowanie świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu. 12.2. Finansowanie pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne.	PCPR w Nakle nad Notecią	Starostwo Powiatowe	2015-2017
XIII.	Ocena sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej	13.1. Dokonywanie przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz rodzinnym domu dziecka jak również dokonywanie oceny rodziny zastępczej i prowadzącego rodzinny dom dziecka (w przypadku dzieci poniżej 3 r.ż. co 3 m-ce, a w przypadku dzieci starszych co 6 m-cy) w celu: 13.1.1. Ustalenia aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka. 13.1.2. Analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną. 13.1.3. Modyfikowania planu pomocy dziecku.			

	13.1.4. Monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie. 13.1.5. Oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb. 13.1.6. Oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej. 13.1.7. Informowania sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce działającej na podstawie przepisów o systemie oświaty, działalności leczniczej lub pomocy społecznej. 13.2. Oceny sytuacji dziecka organizator rodzinnej pieczy zastępczej będzie dokonywał w konsultacji z: odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, pedagogiem, psychologiem, właściwym asystentem rodziny, przedstawicielem ośrodka adopcyjnego, koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej. 13.3. Pierwszej oceny organizator dokona przed upływem roku od umieszczenia pierwszego dziecka, kolejnej po upływie roku, natomiast następne będą dokonywane nie rzadziej niż co 3 lata.	PCPR w Nakle nad Notecią	ośrodki pomocy społecznej, sądy rejonowe, podmioty lecznicze, szkoły	2015-2017
--	--	--------------------------	--	-----------

7. Źródła finansowania programu

Źródłem finansowania zadań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015 – 2017 będą środki finansowe:

- z budżetu powiatu nakielskiego,
- z budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych,
- z budżetów samorządów gminnych, zobowiązanych do współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej,
- z budżetów innych powiatów, zobowiązanych do zwrotu wydatków za dzieci umieszczone w pieczy zastępczej na terenie powiatu nakielskiego,
- z odpłatności rodziców biologicznych,
- pozyskane z programów finansowanych przez Unię Europejską.

8. Adresaci programu

Odbiorcami Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015 – 2017 będą następujące osoby:

- dzieci przebywające w pieczy zastępczej,
- rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka,
- rodzice naturalni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej,
- kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz kandydaci do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- rodziny pomocowe sprawujące czasową opiekę nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców.

9. Monitoring i ewaluacja programu

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015-2017 określa rokowania polityki prorodzinnej Powiatu Nakielskiego, zwracając szczególną uwagę na rozwój pieczy zastępczej w ww. latach.

Program ma charakter otwarty, uzasadniający możliwość zmian lub wprowadzenie dodatkowych zapisów w przypadku pojawienia się nowych norm prawnych, zmian organizacyjnych lub potrzeb społecznych, które będą uzasadniały zmianę ww. programu.

Celem monitoringu programu jest systematyczne kontrolowanie działań, które program zakłada a także ich skuteczność i zgodność realizacji z planem założonym w programie. Kontrola odbędzie się również po upływie terminu realizacji programu i będzie miała za zadanie sprawdzenie, czy wytyczone cele zostały zrealizowane.

Ewaluacja programu będzie prowadzona poprzez następujące narzędzia:

- ankiety kierowane do odbiorców Programu,
- wypowiedzi ustne odbiorców Programu,
- opinie pracowników instytucji realizujących Program,
- opracowywane plany pomocy dziecku,
- indywidualne programy usamodzielnienia,
- przeprowadzane oceny sytuacji dziecka oraz funkcjonowania rodziny zastępczej.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią będzie przedkładał Radzie Powiatu Nakielskiego roczne sprawozdanie z realizacji Programu, które będzie stanowiło integralną część corocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

Bibliografia

- Andrzejewski M., *Rodziny zastępcze- problematyka prawna*, Toruń 2006
- Joachimowska M., *Rodzicielstwo zastępcze. Idea- Problemy- Analizy- Kompetencje*, Bydgoszcz 2008
- Kamiński A., *Funkcje pedagogiki społecznej*, Warszawa 1982
- Kawula S., Rodzina o skumulowanych czynnikach patogennych W: *Pedagogika rodziny*, Kawula S., Brągiel J., Janke A.W., Toruń 2007
- Kelm A., *Węzłowe problemy pedagogiki opiekuńczej*, Warszawa 2000
- Kempińska U., *Małżeństwa młodocianych – przyczyny i konsekwencje*, Włocławek 2005.
- Kowalski S., *Socjologia wychowania w zarysie*, Warszawa 1976
- Muszyński H., Metodologiczne problemy i status pedagogiki opiekuńczej W: Żebrowski J. (red.), *Pedagogika opiekuńcza w okresie demokratycznych przemian*, Gdańsk 1998
- Okoń W., *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 1996
- Olubiński A., *Konflikty rodzice- dzieci. Dramaty czy szansa?*, Toruń 1994
- Radlińska H., *Pedagogika Społeczna*, Wrocław 1961
- Rodzinne formy opieki nad dzieckiem* red. A. Rogilska, M. Danielak- Chomeć, B .Kulig, Warszawa-Siedlce 2011
- Strzembosz A., *Rozmiary sieroctwa społecznego w świetle orzecznictwa sądów opiekuńczych w latach 1958-1974. Wybrane zagadnienia patologii rodziny*, Warszawa 1976
- Tyszką Z., *Rodzina we współczesnym świecie*, Poznań 2002
- Winogrodzka L., *Rodziny zastępcze i ich dzieci*, Lublin 2007

Źródła prawa:

- Konwencja o prawach dziecka* (Dz. U. z 1991r., Nr 120, poz. 526 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*.